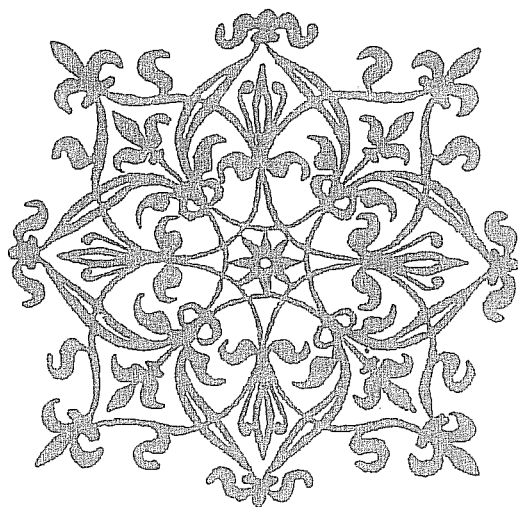

Nové Bratrské Listy

III. ročník   2001   číslo 4.

„Každý ať má na mysli to,
co slouží druhým, ne jemu“

Těsná brána

Jiří z Poděbrad

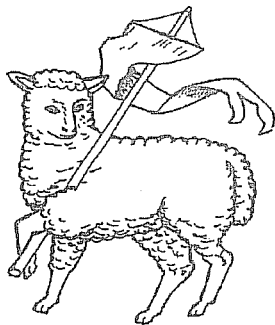
Kristian David

Josef Votrubec

Cesty duchovní
písně

Jeden rok
s židovským
kalendářem

Zvláštní příloha:
PÍSNĚ

obsah

biblická úvaha

3 Úvaha nad Žalmem 50 (Hana Jalušková)

4 Mt 7, 13.14 (Svetozár Slavka)

dějiny

5 Jiří z Poděbrad a Evropa (Živan Kužel)

9 Kristian David (Ludmila Plecháčová)

10 Josef Votrubec (B. K., J. Halama, R. Borski)

ekumena

15 Cesty duchovní písně (Bohumil Kejř)

19 Telč 2001 (Živan Kužel)

zprávy ze světové UF

19 Osvobozující kroky (Henning Schlimm)

naš seniorát

20 Synod ČCE (Jiří Polma)

21 Návrh liturgického formuláře

24 Bratr Václav Kačer (Jiří Polma)

25 Pastorální konference OS (red.)

25 Pozvánka na slavnostní otevření starobratrského Sboru v Turnově (RS Turnov)

26 Jeden rok s židovským kalendářem

(Pavel Toepfer)

30 Čtenáři čtou a pšíř

(Pavel Hejzlar, O. Halama)

Nové Bratrské Listy

Tento církevní časopis pro své členy a přátele vydává OCHRANOVSKÝ SBOR při ČCE v Praze.

Adresa: Hájkova 5, 120 00 Praha 2, tel.: 02/ 24 94 18 70. E-mail: UF.PRAGA @ netforce.cz

Registrováno pod značkou MHMP - 7/99

editorial

Vážení čtenáři,

srdčně Vás zdravím a s číslem, které z technických důvodů vychází až na sklonku prázdnin, vstupujeme do druhé části tohoto ročníku.

Měl jsem možnost účastnit se 21. 6. již tradičního slavnostního shromáždění k uctění památky popravených vůdců stavovského povstání. A pak i promluvit u pamětní desky na Staroměstském náměstí. Rád bych krátkou část svého příspěvku uvedl i zde:

„Staroměstské náměstí bylo svědkem již mnoha významných událostí nejrůznějšího ražení a dopadu. A také všelijakých setkání. V posledních letech našťastí převážně oslav našich vítězných hokejových týmů... Ano, patří k lidským sklonnům radovat se, slavit, prožívat euforii těch, kteří jsou na špici, kteří jsou úspěšní, kteří jsou vítězni... My se dnes nescházíme z takového důvodu - a také nás proto není tolik. Ale scházíme se proto, že si naléhavě uvědomujeme, že existuje něco hlubšího a důležitějšího, než čistě pragmatický přístup k životu, než tzv. úspěch, než vavříny vítězů, než sláva a obdiv. Je podstatnější, o co bojujeme, o co usilujeme - a až pak hraje roli, jak jsme úspěšní, jak se nám to daří. Snad nebudete považovat za urážlivé, když připomenu v této souvislosti název cyklu osvětových živých obrazů, které Jára Cimrman nazval „Slavné české prohry“. Ano, jsme na místě prohry, tragické prohry - ale při tom to byla bez nadsázky slavná prohra, protože zápas byl veden o právo, o svobodu vyznání, byl to odpor proti zneužívání moci, proti znásilňování...”

A tak i nám všem přeji, abychom rozpoznávali, na čem opravdu záleží, za čím máme pevně stát, o co v první řadě usilovat. Abychom to poznávali při všech věcech - u těch zásadních, ale i u těch zdánlivě malých.

S přáním krásného zbytku letošního léta
Bohumil Kejř

biblická úvaha

Úvaha nad Žalmem 50

Žalmy jsou modlitby a zároveň písně vycházející z hlubin, ze dna lidské podstaty. Jsou bližší spíš naší mluvě než zpívání. Jsou básní a modlitbou současně - modlitebnou básní. Nebývá v nich zbožná vyrovnanost, ale kontrast žaru a mrazu. Nářek chvějící se bolesti se střídá s jásavou chválou. Prorocký tón volá „Vzpamatujte se!“

Ž 50. patří k těm posledním. Po úvodním slavnostním prohlášení: „Přichází náš Bůh a mlčet nehodlá.“ následuje „by vznesl soud nad lidem svým“. Takto recituje a zpívá Asaf - levita, chrámový zpěvák za doprovodu hudebního nástroje. Vzpamatuj se bloudící člověče, vždyť Hospodin tě dokonale zná, ví o tvých selháních, o tom jak se „natíráš na zbožno“ a v nitru tvém je tma. Autor směřuje svá prudká obvinění do řad falešných vyznavačů Hospodina. Po vnější stránce jim nebylo co vytknout - obětovali zápalnou oběť v chrámu a říkali si „mám splněno, teď mi za to Bože žehnej.“ Část izraelského lidu byla ovlivněna okolním pohanským prostředím, kde lidé pomoci kvalitní oběti boha sytili, uspokojovali a svým způsobem si kupovali jeho přízeň. A teď mi ty, můj posílený bůžku, žehnej, ať se mám dobře.

Jak urážlivé pro Hospodina, vždyť on je přece Bůh úplně jiné kategorie, nebo spíš je nad všemi kategoriemi. Nepotřebuje oběti, není-li za nimi upřímné srdce.

„Nevezmu býka z chléva tvého ani kozla z tvých stád.

Neboť má je všechna zvěř lesní a zvířata v pelesích na tisících.

Kdybych měl hlad, nic po tobě bych

nechtěl,

neboť mé jsou lesy a všechno, co je v nich.

Budu snad maso volů jíst a pítí kozlí krev?“

Pán Bůh nepotřebuje oběť, aby se nasytil. Maso volů a kozlí krev neznásobí jeho žehnající sílu a rozhodně neusmíří jeho hněv. Co si ty, zemský člověčku, myslíš, jak legrační máš o mně představy. Já od lidí žádám něco jiného. Nehodlám zajišťovat prosperitu svého stvoření podle hesla „něco za něco“.

O jedno jediné Hospodin bezpodmínečně stojí - aby mu lid vzdával náležitou chválu. Aby se nesnažil tahovat jej dolů do pohanského koloběhu bůžků a pověřivosti.

„Jen oběť chvály Bohu obětuj a sliby své mu plň.“

Nechytrač, ale děkuj za Boží ochranu a milosrdenství. I ve chvíli soužení k němu volej.

„Vzývej mne v den úzkosti, zbavím tě jich a pak mi poctu vzdáš“.

Hospodin nic hmotného nepotřebuje. Usmívá se nad hamižným kolotáním svého stvoření. Vždyť on sám je Stvořitelem a všechno mu patří. Oběť se Bohu líbí jen tehdy, je-li výrazem našich díky za to, že jsme a že nám toho tolik nabízí.

Pánu Bohu jde o lidské nitro, o centrum lidské bytosti, ze kterého vyvěrá naše životní nasměrování. Člověk může perfektně znát bohoslužebné řády a vyznání všeho druhu, ale když jeho srdce zůstane Bohu uzavřeno, žije jakoby Boha nebylo, řídí se jen svou vůlí, je svévolník.

Někteří žalmistovi současníci se domnívali, že stačí být součástí vyvoleného lidu a znát Desatero. Omyl. Právě proti takovým lidem se autor

obrací prudkým výpadem, připomíná jim jejich v podstatě bezbožný život.

„Jen viděls zloděje, už ses s ním spolochoval ..

Ústa svá zlým řečem propůjčuješ a jazyk tvůj jen splétá lsti.“

Jaké to divné magnetické pole kolem sebe šíříš? Kde je „Nepokradeš“ a „Nepromluvíš křivé svědectví proti svému bližnímu“?! Autor odmítá nelidskost, která se zaštituje kultem.

Zloděj nemusí být jen ten, kdo odcizuje věci a má na svědomí majetkové delikty. Jde tu o víc, o uloupení lidí, o zotročení, uvedení do nesvobody a strachu. V pozadí může být připomínka skutečnosti, že vyvolený lid byl v otroctví v Egyptě a až do dna si to vychutnal. To osmé přikázání také znamená: Už žádné zotročování lidí, ovlivňování a balamucení! Znesvobodňováním bližního urážíš i Hospodina. Je tak ponižována svatost Boží. Emanuel Levinas poznamenává: „Lidská tvář je zjevením Boží tváře. Ve svém bližním a jeho tváři mohu zahlédnout stopy slávy Věčného.“

Urážku si Hospodin nenechá líbit. Nezasáhne sice okamžitě - někdy mlčívá, ale až zasáhne, bude to hrozné:

„Pochopte to už vy, kteří a Boha zapomínáte, než roztrhám vás a nebude, kdo by vás zachránil.“

Navzdory všem soudům zůstává pro zbloudilé naděje:

„A kdo svou cestu napraví, tomu ukážu spásu Boží“.

Hana Jalušková

Vejděte těsnou branou; prostorná je brána a široká cesta, která vede do záhuby; a mnoho je těch, kdo tudy vcházejí.

Těsná je brána a úzká cesta, která vede k životu, a málokdo ji nalézá.

Mt 7,13.14

Těsná brána, úzká cesta - prostranná brána, široká cesta, to jsou pojmy, které

používá Pán Ježíš, když mluví o životě a o zahynutí. Toto přirovnání je ještě součástí Jeho delší řeči, kterou známe pod názvem „Kázání na hoře“. Již děti v besidce bývají s tímto přirovnáním seznamovány a ty dvě cesty resp. brány kreslí. Například rozcestí dvou cest: jedna úzká a druhá široká; kterou si zvolíš? Někdy obě ty cesty začínají branou, samozřejmě příslušné šířky k dané cestě. Pak se cesty vinou kousek souběžně, poznenáhlu se však rozcházejí, až se rozejdou úplně a nakonec jedna končí v pekle a druhá v nebi. Možná tak nějak to má někdo z nás zafixováno v paměti ještě od dětství. Možná ještě s tím dovětkem, že úzká brána je proto tak úzká, aby se ji mohl protáhnout jen sám člověk a veškerá břemena musel zanechat před branou, popřípadě ještě s tím, že tou branou či cestou je sám Pán Ježíš.

Zamýšleli jste se někdy nad tím, proč Pán Ježíš používá pro zásadní lidské směřování hned dvě připodobnění současně - brána i cesta? Je to pouze kvůli zdůraznění závažnosti věcí? Brána i cesta. Zůstaňme ještě chvíli u té ilustrace, která bývá v besidce předkládána dětem. Obě cesty začínají branami, a pak se postupně od sebe vzdalují, takže za nějakou dobu již vlastně není možné z jedné přejít na druhou. Stejně na tu úzkou nelze jít jinak než přes těsnou bránu... Lze však z té úzké cesty sejít na širokou? Těžko se to všechno dá srozumitelně nakreslit. Zkusme však uvažovat jinak: oddělme brány od cest. Mluvme nejdříve o branách, a pak o cestách. Co když Pán Ježíš mluvil o dvou aspektech života člověka ohledně věčnosti? Oba aspekty jsou do určité míry nezávislé, ale oba nutné.

První - rozhodovací. Je potřebné, aby se člověk rozhodl. Ujasnil si věci. Zvážil argumenty. Zamyslel se nad smyslem života. Vzal v potaz to, co slyšel, to, co prožil, co mu říká srdce či svědomí.

Rozhodnout se. Vejít branou - širokou nebo těsnou.

Druhý - životní způsob. Zůstane mým rádcem moje „já“ nebo budu svou vůli vědomě podrobovat Bohu? Vezmu svůj kříž na každý den, nebo budu chtít pořád poskakovat v jásajícím davu? Zapřu sám sebe, nebo raději ty, co sami sebe zapírají...?

Když bych se teď vrátil k ilustraci, tak je nutno říci: zrovna tak, jako nestačí jít k životu co nejužší cestou askeze bez přijetí Krista vírou, nestačí ani pouze vstoupit těsnou branou. I za branou si my sami tu cestu můžeme

velice pěkně rozšířit a k nebi se pak nedostaneme. Řeči jako: „Vždyť já jsem těsnou branou prošel, vyznal jsem hřích a přijal odpuštění...!“ Mohou leda zmást mnohé lidi; cesta k životu je úzká. (Možná by se dalo ještě další rozcestí namalovat za těsnou branou - bylo by to však asi moc složité...) K dosažení života je potřeba obojí: i uvěřit, i věřit dál; i se rozhodnout i setrvat.

Svetozár Slavka

dějiny

Jiří z Poděbrad a Evropa

Projekt mírové organizace evropských států

(530 let od smrti Jiřího z Poděbrad)

Kde se vzal pojem **Evropa**? Krystalizoval ve staré římské říši, kde se používal pro území na sever od Středozemního moře ke hranici, kterou tvořil tok Rýna a Dunaje. Za touto hranicí, říkalo se jí „Limes romanum“, sídlili barbari. Po rozdělení římské říše na východní a západní část se říše dále rozdělila na menší celky: západní část západní poloviny říše měla za hlavní město **Trevír** a východní část západní poloviny říše měla za hlavní město **Milán**. Tam bylo také prohlášeno křesťanství za státní náboženství, a proto se tato listina nazývá **edikt milánský**. Po proniknutí barbarských kmenů (Hunové, Vizigóti, Vandalové, Alamani, Burgundové, Kvádové, Markomani) na území západní poloviny říše nastává konec latinského císařství a trvá pouze císařství řecké ve východní části bývalé říše římské. Impérium politicky zaniká, ale trvá křesťanství, ve městech zůstávají biskupové, mající určitou autoritu. Biskup římský, trevírský a ostatní se zúčastňují koncilů v Čarlıhradě (553, 680/81, 869/70) nebo v Nicei (787), které svolává hlava církve, císař řecký. V 8. století vyvstává Evropě nebezpečí arabské. Maurové po obsazení severní Afriky se přes Gibraltarskou úžinu dostávají na Iberský poloostrov, obsazují jej a přes Pyreneje dobývají jižní Francii a blíží se k Paříži. Pod vedením Karla Martella se formuje vojenská moc, která nápor Maurů zastaví v bitvě u Poitiers (732) a o pět let později začne vytlačovat Maury zpět k Pyrenejím, odkud přišli. Tato mohutná vojenská síla vyvolaná nutností obrany se za nástupců Karla Martella transformovala do jiné polohy. Byla použita místo k obraně k výboji - k tak zvané „christianisaci Evropy“. Pod pláštěm šíření křesťanství byla dobývána jednotlivá

území a poražení obyvatelé násilím přinucení státi se křesťany. Instituce církve byla použita k podpoře mocenských ambicí. Karel Veliký v roce 800 ve spolupráci s římským biskupem, který na sebe vztáhl titul **pontifex maximus** (titul nejvyššího pohanského kněze v Římě). vztáhl na sebe titul císaře (**Caesar Dei gratia**) a pokračoval v dobývání Evropy, kterou rozšiřoval od staré hranice Rýn - Dunaj až k Baltickému moři na sever (Dánsko) a k hranici řeckého císařství na východě (Uhry). V té době splynula církev se státem do jedné instituce, biskup byl služebníkem svého pána. V tomto momentě nastává snaha církve vymanit se z područí světské moci - základ pozdějšího boje o investituru. Tato snaha po několika stoletích vyústila v druhou mocnou sílu v Evropě - papežství, které se pustilo do boje s císařstvím. Český stát si v tomto boji také přihrál svou polívičku. Kníže Vladislav II. podporoval císaře Fridricha Barbarossu II. proti papeži a v roce 1158 za boj u Milána dostal od císaře titul **král** (ale jen pro svou osobu). Tento boj dvou evropských mocností byl zakončen kompromisem zvaným „**konkordát wormský**“ - jakýmsi ozbrojeným příměřím (Melmuková).

Svoláním lateránských koncilů (1123 - 1138/39 - 1179 - 1215) se upevňuje papežská moc, moc, která korumpuje, jak nás přesvědčuje avignonské období. Moc, se kterou všichni evropští panovníci - od Středozevního po Baltické moře - musí počítat. Moc, která vyvolává napětí, polarizuje společnost. U nás se stal za Václava IV. obětí tohoto napětí generální sekretář arcibiskupa Jan z Pomuka, který je podepsán na zakládací listině kaple Betlémské a který byl umučen při výslechu ve věci zmařeného založení západočeského biskupství, které chtěl založit Václav IV. proti vůli arcibiskupa Jana z Jerištejna. Do této bipolární Evropy, zmitající se mezi mocí císařskou a narušenou papežskou (dvoj- a trojpapežství) vstupuje se svou troškou do evropského mlýna husitské hnutí, usilující o autentickou, čistou a nezkorumpovanou církev. Odolá spojeným silám obou evropských mocí - křížáckým výpravám vyhlášených papeži a podporovaných císařem (1420 - 1421 - 1422 - 1426 - 1431). To už jsme v době, která náleží do životopisu Jiřího z Poděbrad, který se narodil 24. 4. 1420 v Poděbradech. Jeho otec Viktorín Boček z Kunštátu byl horlivý husita a traduje se, že Jan Žižka byl kmotrem jeho syna Jiřího. Otec Jiřímu umírá v jeho 7 letech. Jako dítě jistě prožívá ve vyprávění křížácké války. Jako 14ti letý se účastní bitvy u Lipan a je svědkem porážky výkvětu husitských bojovníků jinými husitskými bojovníky. V roce 1435 se zúčastní s českými pány brněnského sněmu, který svolal císař Zikmund, chtěje se přece jenom státi českým králem. Na tomto sněmu byl na návrh císaře Zikmunda zvolen za arcibiskupa dosavadní generální vikář Jan Rokycana a přijata basilejská kompaktáta jako součást zemského zákona. V 17 letech byl jmenován císařem Zikmundem kmetem, to je předsedícím zemského soudu. V roce 1438 jako volitel nového krále po smrti císaře Zikmunda volí Kazimíra Polského. Ale většina zvolila českým králem Albrechta II. habsburského. Jiří se stává přívržencem Hynce Ptáčka z Pirkštejna usilujícího o „doplnění kompaktát“ - to jest splnění koncilních slibů. Ve dvaceti letech je zvolen hejtmanem Boleslavského kraje a rok na to se žení s Kunhutou ze Šternberka. Ve 24 letech po smrti vůdce utrakvistů Hynce Ptáčka na sjezdu strany podobojích v Kutné Hoře byl zvolen za její hlavu a od té doby se jí říká strana Poděbradská. Schyluje se ke konfliktu mezi stranou pod jednou (Oldřich z Rožmberka) a pod obojí. Jiří Poděbradský jako zvolený nejvyšší hejtman dobývá 1448 Prahu. Nejvyšším purkrabím (místo zajatého Menharta z Hradce) jmenuje katolika Zdenka

Konopištského ze Šternberka, uvádí Jana Rokycanu do Týnského chrámu na Starém městě pražském. Pražská kapitula se od sv. Víta stěhuje do Plzně. Když mu bylo 29 let, zemřela mu manželka Kunhuta ze Šternberka. Za rok na to se znovu žení s Johanou z Rožmitálu. V roce 1451 jedná s císařským legátem Eneášem Sylviem Piccolominim, zastupujícím císaře jako poručníka nezletilého syna Albrechtova, Ladislava Pohrobka. Na to byl zvolen ve 32 letech zemským správcem, než předá vládu Ladislavu Pohrobkovi. Ten byl korunován za českého krále 28.10.1453 olomouckým biskupem. Po nečekaném úmrtí krále Ladislava před svatbou s francouzskou princeznou Magdalenou v listopadu 1457 je Jiří 2.3.1458 zvolen českým králem. V Uhrách byl již dříve (24.1.1458) zvolen králem Matyáš, syn Jana Hunyadyho, kterého král Ladislav držel v Praze ve vězení a Jiří ho po svolení králem propustil do Uher. Král Jiří se zapojil do evropské politiky. Výsledkem bylo jednání v Chebu v roce 1461.

Měl být zvolen římským králem, to je pomocníkem císaře Fridricha III. Proti se postavil papež Pius II. - Eneáš Sylvius Piccolomini. V témže roce Jiřík vypověděl sekty ze země, aby plnil ustanovení kompaktát. Důsledkem bylo první pronásledování, které dopadlo na nově založené společenství v Kunvaldu, které si říkalo „Bratři zákona Kristova“, a které známe později jako Jednotu bratrskou.

Dalším tahem krále Jiřího v evropské politice byla snaha vyloučit vliv papežské kurie. Poukazoval na turecké rozpínání na balkánském poloostrově, dobytí Řecka a následnou expanzi na sever, která se projevila obsazením Bosny v roce 1463. Navrhoval čelit tomuto nebezpečí mezistátní mírovou smlouvou.

Vlastní myšlenka této smlouvy je připisována samotnému Jiřímu z Poděbrad, kterému pomáhal s formulací jeho diplomatický poradce Antonio Marini.

Hlavním cílem projektu bylo odstranění válek v Evropě mezi křesťanskými státy. Navrhovaný mírový spolek měl být právníkou osobou, který svými orgány připomíná dnešní OSN. Návrh odmítá vertikální strukturu současné společnosti. V této nové organizaci se nepočítá ani s papežem ani s římským císařem. Všechny státy bez ohledu na velikost mají rovnoprávný přístup k této mírové smlouvě.

Nyní následuje několik vybraných charakteristických citátů.

Smlouva o nastolení míru v celém křesťanstvu

Preambule: ... vytvořit takový svaz spojenectví, míru, bratrství a svornosti, ... jež by trval ve formě, jak dále následuje.

- 1) ...budeme ... prokazovati ... bratrství, ... nesáhne po zbraních ...
- 2) ...žádný z nás ... se nespolečí proti osobě druhého
- 3) ...někteří z poddaných ... spáchají ... zpuštění, plenění ... se tím mír a jednota neruší ... zločinci ... budou patřičně potrestáni
- 4) ...by ...někteří z nás začali válku ...vyslalo ... naše shromáždění ... vyslance k urovnání ... sporů a obnovení míru
- 5) ...ten, kdo válku začal ... je přiveden k pořádku ...
- 6) ...odvází ... rušití nynější mír, ... budou zatýkáni, ... trestáni jako rušitelé

Byly král geoffy řadu rukou. 37

obecného míru ...

- 7) ...ukládáme úředníkům ... nedávali ... ochranný list ... aniž si vyhradili ...
- 8) ...vědomě spoji s rušitelem ... míru ... nechť je sám trestán stejným trestem jako pachatel.
- 9) ...řád, jenž byl o soudním řízení sepsán ...znenáhla pozbyl... významu ...praxe mu výkladem dala úplně jinou podobu.
- 10) ..byly spory ke konci přiváděny ... bez formalit ... zbytečných odkladů
- 12) ..naše shromáždění ...kteréhokoli křesťanského krále ... do
- 13) .. prostředky, jež budou poměrně stanoveny ...odvedeme ...
- 14) .. dále jakým způsobem by bylo postaráno o společnou minci
- 15) .. aby každý z nás ...přistoupil k vybírání peněz ...
- 16) .. každý z nás ... měl k nejbližší příští neděli Reminiscere (24.2.1464) měste Basileji v Německu své vyslance, kteří ... by tam zasedali .. po dobu pětiletí ... vytvořili ... řádné kolegium rozhodlo jinak... Poslze ať má vlastní znak, pečeť a společnou pokladnu a veřejný archiv, syndika (*právní úředník veřejné organizace*), fiskála (*úředník, zastupující před soudem státní pokladnu*)
- 17) .. aby byla každé zemi zachována neporušená její práva.. kdo z národa toho jsou zrozeni a kdo ... znají .. 18) .. aby ...nechyběly prostředky ...zavazujeme se ...
- 19) .. tvořili jeden hlas my, král Francie spolu s ostatními králi a knížaty Galie, druhý potom ... my, králové a knížata Germanie a třetí my, dóže benátský pospolu s knížaty a městskými obcemi Itálie
- 20) .. některý .... z králů ... vyše ... více vyslanců, měli by všichni toliko jeden hlas.
- 21) .. ten, kdo nyní odmítne poskytnouti pomoc proti Turkům, se prohlásí za zřejmého ochránce bezbožnosti a nepřátel kříže Kristova
- 22) .. v případě, že někdo z nás bude povolán do nebeské vlasti, nebude žádnému jeho dědici nebo nástupci dovoleno ujmouti se království ... dokud by dříve nepřislíbil ...že on sám bude
- 23) .. shromáždění ...usnese ... něco jiného ...co bude.

Jednání o přijetí návrhu této smlouvy probíhalo 1462-1464 s Benátkami, Braniborskem, Saskem, Burgundskem, Polskem, s Uhry a zejména s Francií, která měla celou akci zaštitovat. S francouzským králem Ludvíkem XI. byla pouze uzavřena dvoustranná přátelská smlouva 18.7.1464. Papežské kurii se podařilo celé jednání zmařit. Papež zrušil kompaktáta a prohlásil Jiřího kacířem a současně všechny poddané zprostil slibu poslušnosti. V roce 1464 nastoupil nový papež Pius II. Uherskému králi Matyášovi, kterému zemřela manželka Kateřina, dcera krále Jiřího, slíbil české království. Domácí oposice, Jednota zelenohorská, přesto, že neuspěla se svými stížnostmi na krále Jiřího na zemském sněmu konaném o sv. Václavu roku 1465, začala se připravovati na válku. Ještě bylo sjednáno příměří do sněmu, který se měl konati o Hromnicích v Jindřichově Hradci roku 1467. Mezitím obnovil papež klatbu proti králi Jiřim, nabádal poddané k odporu proti králi a tím zmařil sjednané příměří do jindřichohradeckého sněmu. Vypukla domácí válka, do které na pokyn papeže vstoupil uherský král Matyáš. Po různých peripetiích se zmocnil Moravy, v únoru 1469 vtrhl do Čech a byl blíže Vilemova obklíčen a poražen. Král Jiří ho propustil a učinil s ním smlouvu o příměří. Ale papežský legát ji prohlásil za neplatnou, poněvadž „*kacířům netřeba daného slova držeti*“. Král Matyáš znova obnovil boj. Na sněmu, konaném v červenci 1469 v Praze na návrh krále Jiřího zvolen za jeho nástupce Vladislav, syn polského krále

Kazimíra. Když svítla naděje, že se spor s králem Matyášem i s papežskou kurií smírně a ve prospěch krále Jiřího vyřeší, zemřel král Jiří 23. března 1471 na vodnatelnost.

Jeho myšlenka o evropském svazku států, který by byl založen na jejich svobodném rozhodnutí takový svazek vytvořit bez diktátu císaře nebo papeže, se po půl tisíciletí začíná pomalu v našich dnech naplňovat.

Živan Kužel

Prameny a literatura:

Jakub Malý, Vlastenský slovník historický, Praha, 1876

Zdeněk Veselý, Dějiny českého státu v dokumentech, Praha, 1994

Kristian David

17.2.1692 - 3.2.1751

(dokončení)

V Ochranově nastalo uklidnění. Všichni děkovali Bohu za ochranu a slibovali si navzájem úctu a lásku, i respektování mezi denominacemi. V tomto všeobecném rozvážení duší pozval všechny ochranovské usedlíky pastor Rothe z Berthelsdorfu, aby zpečetili dílo usmíření a lásky tím, že přijdou hromadně do berthelsdorfského kostela a tam se jednomyslně spojí v oslavě svatě večere Páně. Bratři přijali toto pozvání s radostí a s nimi všichni pocítili, že nadešla vrcholná chvíle pevné smlouvy oddanosti a lásky k Bohu. Proto den 13. srpna 1727 se stal od té doby památným dnem sjednocení Ochranova ve jménu lásky Kristovy a tento den se také dodnes připomíná jako den duchovního zrodu obnovené Jednoty bratrské. David Nitschmann III. v závěru toho dne prohlásil: „Děkujeme Bohu, že jsme přišli do Ochranova místo do Lešna!... Vidíme v tom zvláštní Boží vedení.“ Deníkový zápis o těchto událostech končí slovy: „O dvanácté hodině šli jsme zase domů velmi vzrušení. Tento, i následující dny strávili jsme v tichosti a radosti a učili jsme se vzájemně milovat.“

Obnovit Jednotu bratrskou podle přání Moravanů však stále neodpovídalo představě hraběte M. L. Zinzendorfa.

Obával se také, že Moravané, zejména ti ze Suchdola a fulneckého okolí svým houževnatým lpěním na bratrských tradicích vystaví jej jako majitele panství a odpovědného činitele možným důsledkům ze strany zemských úřadů a saských zákonů, i ze strany luterské církve, poněvadž podle zákona byli Moravané vlastně exulanti, poddanými jiného státu. Proto jako právník dal sepsat 28. srpna 1727 za účasti notáře a soudce tzv. Notariatsinstrument, jež napřed podepsali členové moravského bratrstva v Ochranově a pak také i on sám a berthelsdorfský farář luterské církve Rothe. V tomto spise bylo jasné řečeno, jaký je poměr Moravanů ke spoluobčanům z jiných částí světa, k zemské a místní vrchnosti i k luterské farnosti a faráři v Berthelsdorfu, jaký je jejich poměr k augsburskému vyznání a k jiným věřícím, jakým právem se dovolávají staré Jednoty bratrské a jaké byly jejich vztahy k ní, proč se navzájem oslovují jako „bratři a sestry“. Tento spis byl notářsky ověřen a svědecky podepsán a na jeho základě bylo Moravanům prohlášeno, že budou v zemi nejen trpěni, ale jak ze strany panství, tak ze strany luterské církve i podporováni, pokud setrvávají v nesektářském a pokojném způsobu svého vyznávání.

Zvláštním způsobem byli tito Bratři roku 1732 povoláni Duchem svatým nést radostné poselství o Boží lásce v

Kristu Ježíši do celého světa. Jejich upřímná zbožnost a víra, že podle Písma jsou všichni lidé bez rozdílu barvy pleti a rasy Božími dětmi, viděla v tom Boží výzvu ke skutečnému činění, ke skutkům podle této víry. Náhodně se setkali s černochem z Karibské oblasti, který se jako služebník svého bílého pána dostal do Evropy a po seznámení s hrabětem Zinzendorffem byl poslán do Ochranova, uslyšel zde svědectví o tom, jak Bůh miloval svět a ve svém Synu všechny lidi, tedy i černé otroky. Zatoužil po tom, aby i jeho krajané, černí otroci na ostrově sv. Tomáše v Západodídkém souostroví uslyšeli tu osvobozující a radostnou zvěst, že i oni, černí otroci, jsou Božími dětmi a že i oni jsou předmětem Boží lásky. Moravané se ihned chopili této zvláštní Boží výzvy, jejich víra se ihned projevila skutkem. Vyslali na ostrov sv. Tomáše své první misionáře. Po nich šli další a další nahradit ty, kteří tam umírali v nezvyklém podnebí. K misijní službě se hlásili i jiní, kteří slyšeli o životě Eskymáků v Grónsku. Také tam vyslali ochranovští bratři své misionáře a s nimi šel i Kristian David, aby tam nejen stavěl domy, ale hlavně aby kázal Slovo Boží. Tak začala bratrská misie, postupně šla do celého světa podle slov Písma: „připravujte cesty Páně, jděte, kažte, křtěte...“ Bylo k tomu potřebí velikého nadšení, veliké obětavosti, ale nejvíc veliké, hluboké víry a věrnosti Božímu slovu. Bratrství misionáři nešli dobývat cizí země, kolonie pro světské krále a panovníky, šli sloužit lidu těch zemí, těm nejubožejším z ubohých, ponížným otrokům a zaostalým národům. Velmi mnozí obětovali pro ně své životy v nezvyklých podmínkách horkých tropů nebo ledových plání, šli z lásky pomáhat nemocným, chudým, trpícím, stali se jejich učiteli, rádci a pomocníky. Stavěli pro ně školy, nemocnice, učili je obdělávat půdu k obživě i řemeslným pracem,

šli, aby připravovali cestu všem lidem z labyrintu světa skrze ráj srdce - pro Krista a Jeho království.

Jednota bratrská, v zemi otců lidskou zlobou udupaná, z nepochopení Ježíšova náboženství lásky k bližnímu zničená, z vlasti vyhnaná, našla svůj nový život, své nové poslání, svou obnovenou podobu. Komenským vysněné a vytoužené otevření vrat na novou cestu Jednoty veliké zahrnující celý svět, začalo se naplňovat. Misie Jednoty bratrské daly základ k rozšíření nezištného bratrského „náboženství srdce“, oné bratrské „theokracii lásky“. V různých zemích světa jsou nyní sbory Bratří různých barev pleti, různých ras a národů jako děti jedné matky staré Jednoty bratrské. Z upřímné, hluboké zbožnosti Moravanů věrných starobratrské tradici, obohacené pietistickou zbožností Zinzendorffovou, vytrvalým poslušenstvím zvláštního Božího vedení Kristiana Davida, obnovilo se něco, co si nikdo předtím nemohl sám vymyslet. Co se tu v Ochranově stalo, nebylo dílo lidské, ale dílo Boží. Novým generacím bylo předáno trvalé pojitko jejich naplněným heslem:

„Zvítězil Beránek náš, následujme jej.“

Ludmila Plecháčová

Josef Votrubec

Ani se nám nechce věřit, že v letošním květnu uběhlo již 15 let od doby, kdy k našemu nebeskému Pánu odešel kazatel Josef Votrubec. Chceme následujícími řádky vyjádřit vděčnost za jeho život a službu evangeliu.

Josef Votrubec se narodil 14.8.1919 v Turnově. Vyrůstal ve věřící rodině. Zvláště jeho maminka měla na něho požehnaný vliv. Navštěvoval pravidelně nedělní školu, později mládež. Při své konfirmaci prožil první silný Boží dotyk.

Ještě jako mládenec vědomě odevzdal svůj život Pánu Ježíši. Pilně a rád v Turnově navštěvoval jak nedělní bohoslužby, tak i biblické hodiny a schůzky mládeže. Spolu s dalšími dvěma mladými bratry se navíc scházeli k modlitbám. Ke konci války vypomáhal br. Glosovi při vyučování v nedělní besídce, při vedení mládeže a občas ho i zastupoval při vyučování náboženství ve školách. Po válce jeho podíl na této činnosti ještě vzrostl, občas kázal i na kazatelských stanicích. V lednu 1947 byl ustanoven kazatelem sboru v Rovensku pod Troskami. A v říjnu téhož roku nastoupil jako student do Biblického semináře v Kutné Hoře. Studoval a zároveň sloužil rovenskému sboru. Navíc budoval modlitebnu, zakoupenou jako starý obytný dům od manželů Svobodových. Modlitebna dala mnoho práce, neboť upravovaná místnost byla původně skladištěm. Většina stavebních prací ležela právě na bratru Votrubicovi, při nichž mu pomáhal jeho tatínek. Modlitebna byla slavnostně otevřena na Květnou neděli 10. dubna 1949. To byl radostný den jeho života, přičemž mozolnaté ruce svědčily, jak obětavě osobně pracoval. Téhož roku - 4. prosince - byl v této modlitebně ordinován na diakona br. biskupem Reichlem.

Dne 12.8.1950 se po 3 leté známosti oženil se ses. Libuší Dvořákovou. Na podzim byl povolán jako kazatel do sboru Jednoty bratrské v Liberci. Služba v libereckém sboru nebyla vždycky jednoduchá a lehká, jako ostatně nikde v pohraničí. Navíc byla právě padesátá léta.... Ale vždycky zde bylo ve sboru „živé jádro“ a modlitebni přímluvci. Bez přerušení zde mohla být nedělní besídka a do r. 1960 i mládež. Pak nastalo období stagnace. Po r. 1968 došlo k určitému obživení jak ve sboru, tak v církvi. Dne 13. dubna 1969 byl br. J. Votrubec v Praze ordinován br. biskupem A.

Ulrichem na presbytera.

Podzim r. 1974 a následující roky znamenaly určitý obrat ve sborovém životě. Pán Bůh dal ze své milosti probuzení v libereckém sboru, především v mládeži. Přicházeli noví mladí lidé z řad středoškoláků i vysokoškoláků. Toto „duchovní jaro“ způsobilo mnoho radosti bratru Votrubicovi, jeho rodině i všem spolupracovníkům. Především však vyvolalo pocity vděčnosti Pánu Bohu za tuto milost. Ještě 12 let se mohl bratr kazatel Josef Votrubec těšit z tohoto duchovního obživení, až přišel čas, kdy ho Pán povolal domů. Stalo se to 10. května 1986.

ve spolupráci se ses. Libuší Votrubicovou, redaktor B.K.

Vzpomínky na bratra J. Votrubce

Jako snad všichni starší lidé se vracíme i my stále častěji ve vzpomínkách do minulosti, rozpomínáme se na běh našeho života i na všechny, se kterými jsme se směli na své cestě setkat a kteří

naš život z milosti Boží obohatili.

Jedním z takových bratrů, za které Pánu Bohu děkujeme, byl bratr Josef Votrubec (kmoir všech našich synů) - Pepíček - jak jsme mu všichni říkali.

Setkali jsme se spolu prvně za války, v turnovském sboru, ve sdružení mládeže. Tehdy, v napjaté válečné době, to nás mladé z Jednoty bratrské táhlo stále více dohromady. Navštěvovali jsme se navzájem, zvláště mládežnická sdružení ze 4 sborů - ze Žel. Brodu, Turnova, Ml. Boleslavi a Nové Paky. Pořádali jsme společná setkání, výlety, biblické kurzy - pokud to válečné poměry dovolávaly.

Při těchto setkáních snad nikdy nechyběl br. Pepa Votrubec. Ve zpětném pohledu si říkáme, že nebyl na první pohled viditelnou „vůdčí osobností“, kterou by všichni respektovali, ale přesto i dnes, po létech, cítíme, že byl vzácnou, nepostradatelnou oporou našemu společenství mladých, že byl živým kamenem v Boží stavbě.

Vzpomínka na jeho usměvavou tvář, na jeho láskyplnou ochotu pomoci všude, kde bylo třeba, je stále živá.

Ke konci války, v dubnu 1945, jsem byl povolán do sboru v Rovensku p. Tr. Scházivali jsme se - poměrně početná skupina - v propůjčených místnostech, ve škole či v prostorách radnice, biblické jsme měli po rodinách. Sbor, před krátkou dobou ustavený, neměl ještě nic svého. Když jsem v r. 1946 odcházel na studia do Prahy, Úzká rada povolala jako mého nástupce br. Josefa Votrubce. V něm přišel do Rovenska muž praktický, viděl, že by sbor potřeboval svou vlastní modlitebnu, aby nemusel hostovat v propůjčených místnostech. Využil možnosti, která se naskytla, koupil pro sbor polovinu domku a vlastníma rukama, s pílí jemu vlastní, pracoval na zřízení nové modlitebny. Vzpomínám na den slavnostního otevření, kdy se z toho radovali nejen rovenští, ale i my z ostatních sborů.

Kazatel a student

Stávalo se v naší Jednotě, že pro nedosta-tek kazatelů byl povolán na sbor nový pracovník, který ještě neměl ukončené odborné vzdělání. Skloubit tyto dva úkoly, sbor a studium, nebyvalo snadné. Bratr Votrubec při vši své práci ve sboru vstoupil v r. 1947 ještě spolu s jinými našimi mladými kazateli do semináře v Kutné Hoře, aby se na povolání kazatele lépe připravil. Vzpomínám, jak si velmi chválil tuto biblickou školu, kde získával vždy nové podněty pro svá kázání.

Br. Borski, jeho tehdejší spolužák, o této době píše: „Bratr Jožka, jak jsme mu na semináři říkali, vždycky v pátek odjížděl do Rovenska, kde sloužil ve sboru, a vracel se pravidelně v neděli večer nebo v pondělí ráno. Občas si zval s sebou některé kolegy - studenty, kteří v jeho sboru posloužili kázáním. Velmi mu záleželo na tom, aby jeho rovenský sbor nebyl nijak ochuzen jeho nepřítomností během týdne. Protože nezůstával o víkendech v Kutné Hoře, neměl jsem tehdy velkou možnost jej blíže poznat, ale přesto mohu říci, že vždycky vnášel do našeho školního kolektivu prvek tolerance a pochopení pro odlišnost názorů druhých. Choval se vždy pokojně, s vědomím, že Pán, kterému silně důvěřoval, vyřeší vždycky všechno nejlépe. Nikdy neprosazoval sám sebe a byl vděčný za přátelství, za možnost studia a zvláště za povolání k službě pro Boží království. Jeho modlitby byly upřímné a vřelé, jeho víra se projevovala v ochotě sloužit všem.“

Bratr a modlitebník

Jak vzácně obětavým, opravdovým bratrem byl Pepa nám všem, to může dosvědčit nejen jeho vlastní rodina, i ta širší sborová, ale i mnozí z nás, kteří jsme to zažili ku př. na Polubném.

Když po válce Jednota získala na

Polubném chatu, kde se shromažďovala mládež i děti, býval to právě br. Votrubec, který tu byl hospodářem a staral se o zásobování a vše potřebné k běhu tábora. Kolikrát se stalo, když my všichni jsme šli na výlet, že milý Pepa namísto s námi šel s taškami a ruksakem na nákup, aby to věčně hladové mládí mělo co jíst. A nebývalo nás málo. Jednou dokonce přesáhl počet účastníků letního tábora 100 mládežníků. Tehdy jsme tu jeho péči o nás brali jaksi samozřejmě. Teprve s odstupem mnoha let si uvědomujeme jeho tichou obětavost pro nás všechny, jeho „víru skrze lásku dělající“.

V r. 1949 byl br. Votrubec povolán do sboru v Liberci. Tehdy jsem měl občas příležitost slyšet jeho kázání. Nebylo vyumělkované, nikdy mu nešlo o nějaký řečnický výkon, ale kázal ze srdce a vždy mířil k tomu podstatnému - k Ježíši Kristu. Slovo, které on tlumočil, se mě vždy velmi osobně dotýkalo. Dodnes jsem mu za to vděčen.

Co jsem při Pepovi zvláště oceňoval, byla jeho veliká trpělivost. Pracoval dlouhá léta v Liberci, v pohraničním sboru, kde účast při shromážděních byla malá a v biblických hodinách často mizívá. Ale on to nevzdával. Vytrval v kázání, na modlitbách, v péči o svěřené mu ovečky. Až přišla doba, kdy sboreček začal růst. Přicházeli mladí lidé z libereckých škol, nadšení a aktivní. Ale br. Votrubec nikdy nerozděloval svůj sbor na perspektivní a ty druhé. Vyhledával všechny členy bez rozdílu, navštěvoval je, povzbuzoval, přimlouval se za ně před nebeským Otcem. Záleželo mu velice na jednom každém údu sboru, do kterého ho Pán povolal ke službě. Věříme, že to símě evangelia, které rozséval, v mnohém srdci zakořenilo, vyrostlo a dává dobrý užitek.

J. Halama a R. Borski

Modlete se jedni za druhé, abyste uzdraveni byli

(Jakub 5,16)

Výzva k modlitbám za druhé patří ke křesťanskému životu víry. Tak jako nás Bůh nechce ponechat pouze posluchači svého Slova, ale chce z nás mít činitele Slova, tak i v modlitebním životě jsme vedeni, abychom mysleli na druhé. Jsou hledání ti, kteří jako strážní budou volat k Bohu a přimlouvat se za bratry a sestry, za církev, za národ. Bůh nechce, aby člověk uvázl v nějakém trápení, v pochybnostech, nebo se sužoval svým hříšným stavem a nenacházel radu a pomoc. Dosud je zvěstováno evangelium o záchraně a pomoci v Kristu, o naději pro všechny dny, i pro ty poslední, aby si nemusel nikdo zoufat, ale získal skutečnou pomoc, byl potěšen, byl zachráněn.

Nejčastěji se modlíme za druhé, když víme, že procházejí nějakým soužením, nemocí, starostmi v rodině, v zaměstnání, když trpí nějakou nouzí či ztrátou. Zvláštní chvíle modliteb prožíváme také tehdy, kdy se nám jedná o to, aby ten druhý byl zachráněn pro věčnost, aby uvěřil a nalezl život v Pánu Ježíši Kristu. To bývají ty nejpřírodnější zápasy za druhé. Méně již prosíme za druhé, když jsme vzdáleni od sebe, když se nevidíme a o sobě nevíme.

Říká-li apoštol: „modlete se jedni za druhé...“, myslíme nejprve na vzájemné modlitby v rodině. Když se bude modlit jeden za druhého celou upřímností srdce, mohou zůstat takové modlitby bez odezvy? Přemýšlejme o tom. Jeden bude prosit za druhého s přáním, aby byl naplňován láskou, přemáhán tichostí a pokojem, abychom si uměli odpustit a současně pomoci atd. Začneme-li takto prosit jeden za druhého podle vůle Boží, Bůh začne konat své dílo proměny. I kdyby tomu lidé nechtěli věřit, Bůh započne s

vnitřním uzdravováním. Budu-li prosit za dobré pro ty, s kterými žiji v nejbližším okolí a budu-li i ti druhí podobně prosit, tu nebude místa pro zlobu, přetvářku, nenávist, pýchu. Apoštol Jakub řekl nejen: „modlete se jedni za druhé“, ale také dopověděl: „abyste uzdravení byli“. A to je vlastně Boží záměr. V upřímné modlitbě se klademe pod světlo Boží přítomnosti, je nám dáváno, abychom poznávali sebe, roste při nás vůle rozejít se s myšlením a skutky, které se Bohu nelíbí a máme jich být zbaveni. Nejedná se pouze o povzbuzení či radu, o duchovní injekci, abychom mohli se svými nemocemi dále žít, ale abychom byli uzdraveni. A to je vskutku úžasné, myslíme-li na to, že Pán nás vybízí k duchovnímu zdraví. Kolik věřících zápasí s pokušeními, kdy je trápi určitý sklon, slabost a nevědí, že mohou býti od toho uzdraveni. Modlitby manželů, modlitby rodičů a dětí, sourozenců, příbuzných - všichni, kteří budou prosit jedni za druhé před Pánem, mají být uzdraveni, má jim být pomoheno k prožívání nových skutečností. V tom je prevence pro zachování čistých vztahů mezi námi, ale i cesta pro nastolení obnoveného spoluzití. Bůh se jistě rád slituje, odpustí a napraví naše nedobré vztahy, když se naleznou ti, kteří budou prosit za druhé a sami se budou klást pod uzdravující paprsky Boží milosti. Usilujme o to, aby naše modlitby neměly překážky, ale vždy vycházely z čistých pohnutek, z upřímného srdce a sloužily k uskutečňování Božího království mezi námi.

Také sbor a církev si má přivlastnit tuto výzvu. Kolik nemocí sužuje naše sbory, takže duchovně neprospívají. Někde může být příčinou skrytý a nevyznaný hřích, závist, domýšlivost, jinde chybí láska, trpělivost, obětavost, pokora, čili ovoce Ducha svatého. Kdo bude získán k modlitbám za druhé? Vždyť v každém sboru Pán hledá ty, kteří

by se modlili jemu. Budeme-li pamatovat jedni na druhé v přímluvných modlitbách. Bůh započne mezi námi nově věci. Máme volnost k modlitbám, které nejsou ničím omezeny. Jen se poddat a prosit „jedni za druhé“. Nemáme se ohlížet po těch, kteří se ještě za druhé nemodlí, ale dejme se k dispozici my, kteří se k Pánu hlásíme. Nechtějme však prosit, aby naši bližní byli proměňováni podle našich představ, k našemu obrazu, ale aby Pán Ježíš je uzdravoval, osvobozoval a mohl používat ve svém díle. Mnozí ani nemusí vědět, že se za ně modlíme, že se modlíme za ten či onen sbor, za určitého kazatele, jen důvěrujme, že Pán slyší a přijímá naše modlitby. Kolika bloudícím bude ukázán návrat k Bohu, kolika jiným Pán obměkčí srdce, otevře oči a oni uvěří, naleznou radost a naději v Bohu, pomoc ve svých otázkách a těžkostech. Kolik jiných bude posílněno k životu v těžkostech a zkouškách, kolika bratřím a sestrám, kazatelům a služebníkům evangelia bude dána moc v Duchu svatém, aby snášeli protivenství, nepochopení a zůstali věrnými až do konce. V modlitbách za druhé chceme tedy prosit, aby byli obohacováni milostí Boží, aby mohli setrvat v upřímnosti a Bůh dej, aby současně byl prohlubován a očišťován i náš osobní život víry. Jak bychom mohli zanedbávat tuto službu, která přináší tolik požehnání?

Modlete se jedni za druhé... Bůh chce žehnat svému lidu, jednotlivcům i celé církvi, nechá-li se probudit a použít k modlitbám za druhé.

Josef Votrubec
kázání z časopisu *Jednota bratrská* 2/
1981

Cesty duchovní písně

Duchovní písní myslím píseň, kterou zpívá křesťanské shromáždění, nikoli tedy píseň, zpívanou pěveckým sborem nebo jednotlivými zpěváky (sólisty). V Novém zákoně nemáme mnoho zmínek o společném zpěvu v prvokřesťanských shromážděních, ale jisté je, že v nich byly zpívány žalmy. Později byl duchovní zpěv vyhrazen kněžím, kanovníkům. Byl to zpěv liturgický, zpívaný latinsky. Kanovníctví bylo dobrou prebendou a tak se nemůžeme divit, že církev nepřála lidovému duchovnímu zpěvu. K těm kanovníckým prebendám. V době Husově dostal kanovníckou prebendu u sv. Jiljí mistr Závíš přímo od papeže s tím, že prebenda prachatická a kanovníctví olomoucké, které měl již předtím, novému úřadu bránit nemají. Mistr Závíš byl původně přítelem Husovým, později se od něj odvrátil a nazval ho kacířem. Že se Závíš nemohl starat o duše v Prachaticích, když tam nebyval, je jasné. A jeho příklad je dokladem toho, jak se tehdy s prebendami kupčilo. Na prvním místě byl slušný příjem z prebendy, nikoli služba Bohu. Dokladem je i případ kanovníka Diviše, který musel být v roce 1305 zbaven prebendy kanovnícké, protože se za třicet let ani jednou na kůru neukázal. Ještě v roce 1406 pražská synoda zakazuje zpívat lidu všechny nové písně kromě čtyř starých duchovních písní: Bůh všemohoucí, Hospodine pomyluj ny, Jezu Kriste, štědrý kněze a Svatý Václave. Všichni, kteří by toto nařízení porušili, mají být potrestáni. Pro někoho může být překvapením, že proti zpěvu v kostele byli i Matěj z Janova a Jan Milíč z Kroměříže.

Doba husitská znamená rozkvět duchovní písně lidové. Původní význam

kanovníckého úřad pomíjí a při pobožnostech se stále více uplatňuje zpěv všeho lidu. O rozvoj duchovní písně zpívané lidem se zasloužil Mistr Jan Hus a způsob bohoslužeb v betlémské kapli. Je dobré všimnout si obsahu duchovních písní té doby. Jsou to vesměs texty objektivního rázu, které podávají písňovou formou pravdy Božího slova. Musíme si uvědomit, že před 600 lety mnoho lidí neumělo ještě číst, že také nebyl knihtisk, a tak společný lidový zpěv pomáhal těmto lidem poznávat pravdy Božího slova, seznamoval je s nimi. Příkladem mohou být písně z Bratrského zpěvníku č. 64 Aj, čas vzácný, 69 Navštiv nás, Kriste žádoucí, 71 Vítej, Jezukriste, 90 Otče všemohoucí.

Nejstarší dochovaný husitský kancionál je z roku 1420 a podle místa nálezu se nazývá kancionálem Jistebnickým. Byl nalezen v roce 1872 na půdě jistebnické fary a díky jeho nálezu byla zjištěna originální notace husitského chorálu Kdož jste Boží bojovníci. Do té doby totiž byla známá jen zkrácená verze chorálu, kterou také použil Bedřich Smetana v hudebních básních své monumentální skladby Má vlast.

V bohoslužbě Jednoty bratrské měl společný zpěv shromáždění důležité místo. Ve všech našich evangelických zpěvnících máme nejstarší bratrskou píseň Radujme se vždy společně, složenou při volbě prvních bratrských kněží v roce 1467. Již v roce 1501 vychází první notovaný bratrský kancionál, ale známější jsou kancionály další, Weissův z roku 1531, notovaný, německý, zpracovaný Bratrem Michaelem Weissem, Rohův z roku 1541 (Písně chval božských) a zejména Kancionál šamotulský z roku 1561, sestavený

Janem Blahoslavem. Tento kancionál vyšel ještě v dalších devíti vydáních, poslední v roce 1598. Dokladem velkého zájmu o duchovní zpěv je i skutečnost, že ve staré Jednotě došlo i k zákazu skládání nových písní. Je znám případ Jana Poustevníka, který sám složil celý zpěvník a domáhal se, aby jej Jednota v celku přijala za svůj kancionál. Bratr Poustevník není uživatelem Bratrského zpěvníku neznámý - ve zpěvníku jsou od něj čtyři písně. Dodávám ještě, že veliký kus práce při soupisu všech zpěvníků vykonala Hymnologický odbor při přípravě Evangelického zpěvníku. Zájemce o bližší údaje odkazují na Chronologický přehled pramenů textů a nápěvů písní, uvedený v Chorálníku k Evangelickému zpěvníku.

Poznámka k Šamotulskému kancionálu: jak jsem již uvedl, tento kancionál sestavil Jan Blahoslav. Neměl snadnou úlohu, protože pracoval pod dozorem starších bratří. Ti mu také zakázali uvádět v kancionálu jména autorů. Blahoslav se nejprve snažil přesvědčit je, že není nic špatného uvádět jména autorů (což nemáme v Novém zákoně jména evangelistů?), ale když nepochodil, podřídil se jejich mínění. Současně udělal seznam písní se jmény autorů. Tento seznam se dochoval a díky jemu víme dnes, komu za písně, které jsme převzali do současných zpěvníků, vdčíme. Nejde ostatně o věc, která by se neopakovala. Vzpomínám si, že když jsme připravovali v Církvi bratrské poslední vydání Křesťanského kancionálu (vyšlo v roce 1965), ozvaly se hlasy, aby bylo upuštěno od uvádění autorů. A Křesťanské sbory tuto anonymitu zachovávají ve svém posledním zpěvníku. V Jednotě nebylo zvykem, aby kancionál sestavoval jediný člověk, a tak Jan Blahoslav musel čelit námitkám, pro které některé jeho návrhy a opravy nebyly přijaty. Sám k tomu napsal: „V kancionále je nemálo písní,

kteřé by ještě pilníka potřebovaly“. Dochoval se výtisk Blahoslavova Šamotulského kancionálu, ve kterém si Blahoslav poznamenával připomínky k jednotlivým písním. Některé z nich, zdaleka ne všechny, byly použity při vydání Evančickém (Ivančickém) v roce 1564. Proto Blahoslav po vydání Evančického kancionálu píše: „A kdyby to Pán Bůh dáti ráčil, abych i já ještě prve než umru, ten kancionál v jiném peří viděl, přijal bych to od jeho milosti za zvláštní veliký dar.“ Písní bylo v Šamotulském kancionále celkem 735 a znalci soudí, že v něm je nejméně 8 nápěvů Blahoslavových. Textů Blahoslavových je 69.

Je známo, že mezi Janem Blahoslavem a Janem Augustou bylo jisté napětí. Projevilo se i v tomto kancionálu. Jan Augusta byl dotčen, že se do Šamotulského kancionálu dostalo málo jeho písní. Je jich tam 139. A Blahoslavův kritický pohled na texty Augustovy je patrný z poznámek, které si dělal do svého kancionálu. Tak poznamenává ke třem Augustovým písním: „Tyto tři mohly by dobře odloženy býti. Proč přesejpati ovšem v dostatku pšenice.“ K jiné Augustově písni: „Tato píseň jest co by nebyla píseň než nějaká materia, z níž mohla být píseň.“ A k další: „Velmi prostá píseň, jakoby kus nějakého traktátu zpíval.“ Blahoslav měl dost připomínek i k slovnímu vyjádření: „Není dobře česky, nezvyklá čeština, divná constructio, nesrozumitelné.“ Když posuzují Augustovy písně, které se dosud zpívají, neshledávám, že by byly horší než písně Blahoslavovy. A v duchu si říkám: „I z těch našich starých, vzácných bratří byla cítit člověčina!“

Z Blahoslavova seznamu se také dozvídáme, že nápěv písně 181 Aj, jak jsou milí, který nám dnes zní tak majestátně, je nápěvem lidovým,

---

pokračování článku po příloze na s. 17

původně dokonce šlo o píseň milostnou. Dáváme si otázku, jak se tento Augustův žalm zpíval věřícím, pokud znali onu lidovou píseň. Patrně však v 16. století byly lidové písně rozšířeny jen místně. Dnes by to asi možné nebylo, vzpomínám si, jak za prvé republiky někoho z Armády spásy napadlo udělat evangelizační píseň na nápěv tehdy populární Cikánky. Dopadl tehdy ten pokus neslavně. Ale lidový nápěv Augustovy písně nebyl ojedinělý. Pokud vím, i francouzské žalmy jsou většinou původně nápěvy lidovými.

Bílou horou končí éra tvorby duchovních písní v naší zemi. Těžiště vydávání se přesunuje na Slovensko, kde Jiří Třanovský vydává v roce 1636 Citharu sanctorum, která vyšla potom v mnoha dalších vydáních. Její biblická čeština sloužila slovenským evangelíkům až donedávna. Ale v 17. století začíná psát novou kapitolu duchovní písně pietismus. Bylo-li možno dosavadní období dějin duchovního zpěvu krátce nazvat heslem: Bůh a člověk, protože duchovní písně vyjadřovaly především Boží dílo pro člověka, nyní se dostávají ke slovu vnitřní pocity, prožitky a zkušenosti člověka. Už ne Bůh a člověk, ale člověk a Bůh. Mnohem častěji se ozývají osobní zájmena já nebo my, případně zájmena přivlastňovací moje či naše. Neříkám, že tyto texty jsou méně hodnotné, vždyť je tvoří vynikající básníci jako byl Paul Gerhardt (1607-1676) a Angelus Silesius (1624-1677), kteří končí své dílo v začátcích pietismu, ale i Gerhard Tersteegen (1697-1769) a M. L. Zinzendorf. Ostatně tam, kde je člověk osloven Božím slovem, reaguje osobně. Jiná věc je, že některé texty 19. století přemírou citů a zlidšťováním Boží jsoucnosti přetékají. To se týká zvláště textů amerických.

Po vydání tolerančního patentu se objevují evangelické zpěvníky ritu

luterského, zatímco reformovaná větve evangelická vydává prvé své zpěvníky později. Tyto prvé zpěvníky tkví svými kořeny ve staré písni zejména bratrské, případně v duchovní písni německé. Změnu přináší až zpěvníky Josefa Bašteckého (Lýra sionská, poprvé 1871) a dva díly Písní cestou života L. B. Kašpara (prvý díl poprvé 1877, druhý 1890). V těchto oblíbených zpěvnících (vyšly v průběhu 50 let v desítkách vydání) nacházíme převážně překlady probuzeneckých písní anglosaských, z části i německých. Jak zdůrazňuje Evangelický zpěvník, nebyly tyto zpěvníky míněny jako bohoslužebné, přesto však jejich obliba byla tak velká, že mnohé z nich byly pojaty do oficiálního Zpěvníku českobratrské církve evangelické z roku 1923. A některé písně byly ponechány i ve vydání z roku 1979, i když pořadatelé v předmluvě uvádějí, že by i tento zbytek vyřadili, nebýt velké obliby těchto písní.

Budíž mi dovoleno v závěru říci svůj vlastní názor na duchovní píseň. Nemůžeme se vzdát staré duchovní písně, ať to jsou písně předreformační a reformační, ale především písně bratrské. Máme v nich bohatství, které nám jiné národy, mnohem větší, závidí... Je proto s podivem, že v dnešní době může vyjít v české evangelické denominaci zpěvník, který toto bohatství zcela pomíjí a shlíží se v písni cizí. Chybí nám však citelně současná duchovní píseň a především tvorba naše. Když host slyší v našem shromáždění od začátku do konce jen staré texty na starou notu, může si myslet, že i poselství evangelia patří do 15. či 16. století, nikoli do dnešní doby.

A nyní ještě k písním mládeže. Je to zjev poměrně nový. Pamatuji se, že za mého mládí ve dvacátých a třicátých letech 20. století jsme v mládeži a na letních táborech zpívali stejné písně jako ve shromáždění. Teprve po válce

začali mladí zpívat i písně nové, které jsme v církevních zpěvnících neměli. Nástup nové písně byl poměrně pomalý a kromě toho šlo o písně, které z dosavadního písňového pokladu vybočovaly jen svými poněkud volnějšími melodiemi, ale zůstávaly ve formě slokové. Tak to šlo až do počátku let osmdesátých, kdy k nám začínají pronikat charismatické popěvky. Obsahem těchto popěvek jsou většinou chvály. Chval není nikdy dost, ale chvála musí být projevem vděčnosti, nemůže nikdy existovat sama o sobě. Na těch popěvcích vadí mnohým věřícím jejich krátkost, pro kterou je zvykem každou část aspoň jednou opakovat, což navozuje příbuznost s písní světskou, kde se slova také často opakují. Sám si tyto popěvky, nazývané někdy poněkud pejorativně zdovky (protože texty jsou většinou promítány na stěnu), rád zazpívám, ale hne mi žlučí, když jsou považovány za hodnotnější než písně zpěvníkové. A když je jim dáвана přednost. Neshledávám, že by melodie těchto popěvek byly výraznější a zpěvnější, o textech ani nemluví. Ty jsou většinou slabší, bez básnické invence. Své výhrady shrnuji do dvou bodů:

1) Prvý se týká **obsahu**. Tyto popěvky jsou většinou chvalami. Jak jsem již uvedl, chval není nikdy dost, ale chvála musí být projevem vděčnosti, nemůže stát sama o sobě. Při charismatických popěvcích mám však dojem, že chvála je považována za samostatný duchovní prostředek, který nám zjednává Boží přízeň. V tomto názoru jsem utvrzován také charismatickou literaturou, kterou jsem četl. Při studiu charismatických zpěvníků jsem si uvědomil zvláštní věc. Jednotlivé písničky mohou dobře sloužit k Boží chvále, ale když jich sesypete do jednoho zpěvníku desítky, nutně působí dojmem jednostrannosti a myšlenkové vyprahlosti. Je také málo

textů, které by duchovně poučovaly nebo napomínaly (Ef 3,16). A vadí mi i jakýsi triumfalismus velké většiny těchto popěvek. Až na naprosté výjimky neslyšíme z nich nic o těžkostech cesty za Kristem, o křesťanových zápasech a prohrách. Vidím v tom jakési zploštění, zjednodušení evangelia ve stylu: Jen se obrať ke Kristu a všechno bude dobré.

2) Druhá má výhrada směřuje k **hudební složce**. Charismatické popěvky nás přivádějí do prostředí, které je nám cizí. V jednom zpěvníku jsem napočítal 68 písniček se synkopickými rytmy (celkem bylo v tom zpěvníku 75 popěvek). Vidím v tom přímo mánii, která je ovládána představou, že synkopické rytmy se lépe hodí k uctívání a chválení Pána Boha, že tedy mají jakýsi duchovní náboj. V mnoha případech se tyto rytmy užívají na úkor českého jazyka, jsou tedy nefunkční. Synkopy jsou cizí našemu hudebnímu citění, lidová píseň jich neuzivá. O tom, že na rozdíl od angličtiny, ve které se charismatické popěvky shlízejí, je v češtině slovní přízvuk vždycky na prvé slabice slova, se rozepisovat nebude. Divím se však, že čeští autoři se sytí cizími vzory a nevzáli si za vzor českou zpěvnost a přirozený projev.

Na samém konci chci znovu zdůraznit, že potřebujeme nové, soudobé duchovní písně. Tam, kde církev Kristova žije, budou vznikat i nové písně. K jejich tvorbě je ovšem potřebí mít jednak obdarování, jednak určité vzdělání. Jsem přesvědčen, že křesťanská církev má dnes u nás lidi vyzbrojené obojím. Teď se jedná o to, zda tito lidé prožívají povolání k tomuto úkolu a zda se dají do práce!

JUDr. Bohumil Kejř

Telč 2001

Ve dnech 27.4 až 30.4.2001 se konalo na jižní Moravě v Telči zasedání společnosti francouzských muscí, archivů a knihoven v pořadí už šestnácté (mezinárodní jedenácté).

Bylo věnováno poznání historie protestantismu v Čechách a na Moravě a po Bílé hoře také exulantům pro víru v Evropských zemích. Dále pak jeho zviditelnění po vydání tolerančního patentu a jeho osudy až do dnešní doby. Referáty vyslechlo přes 120 účastníků převážně z Francie, ale i z dalších evropských zemí (Německa, Anglie, Švýcarska, Rakouska, Itálie, Polska, Maďarska, Slovenska) vedle českých účastníků. Neděle byla věnována exkursi do tolerančního areálu ve Velké Lhotě. V dolním - luterském - kostele, přestavěného z původní modlitebny po zrušení tolerančních omezení, se konalo nedělní shromáždění s vysluhováním Večeře Páně. V horním kostele - refor-

movaném - vystaveném také po zrušení tolerančních omezujících předpisů, bylo otevřeno museum dokumentující vývoj křesťanství u nás doprovázené koncertem husitských a bratrských duchovních písní s varhanním doprovodem. Pokračováním exkurse byla návštěva zřícenin hradu Landštejna, kde byli vězněni a v hladomorně umírali valdenští, kteří našli v tomto kraji útočiště. Zakončení bylo v památkové rezervaci Slavonice prohlídkou renesančních sgrafitových fasád s biblickými motivy a prohlídkou obytné místnosti v I. patře, vyzdobené freskami s motivy z knihy Zjevení. Někteří účastníci si prodloužili telčské zasedání pobytem v Praze, kde byli přijati synodním senio-rem P. Smetanou v kostele u Martina ve zdi, předsedou senátu Dr. P. Pithar-tem v senátě a navštívili pedagogické museum J. A. Komenského na Malé Straně v Praze před svým odletem domů.

Živan Kužel

zprávy ze světové UF

Osvobozující kroky

Co vedlo na začátku 18. století k tomu, překročit dosud neznámé hranice a začít velkou misijní práci obepínající celý svět? O základech pro misii tehdy a dnes.

V ochranovské Jednotě bratrské v celém světě slavíme každý rok 13. srpen 1727, vzpomínku na Večeři Páně v berthelsdorfském kostele, ke kterému Herrnhut tenkrát příslušel. Po pěti letech hádek a vzájemného odsuzování došli moravští příchozí a luterští pietisté, ženy a muži rozličných vyznání, společně v Duchu svatém, usmírujícího Ducha lásky Boží. Napsali do deníku: „...ve 12 hodin jsme

se rozešli a každý se vrátil domů. Strávili jsme následující dny v klidné a radostné atmosféře a učili jsme se milovat.“ A „Kdo se doposud nemohl snášet, padli si před kostelem kolem krku a tak přišel celý sbor zpátky opět do Herrnhutu jako znovunarozené děti.“

To byly osvobozující kroky. Předcházeli tomu rozhovory nad Bibli, duchovní péče, modlitba, ale také přijetí „místního řádu“ (Ortsordnung), který se rozloučil se zaběhnutými schematy. Označení „bratři a sestry“ bylo programovým odmitnutím postoje „pán a sluha“. Sestry a bratři se nechávali povolati do rozličných služeb. Skupiny lidí se setkávaly k pastýřské péči přes jakékoliv rozdíly

stavů a vzdělání. Proslulé slavení Večeře Páně bylo něco takového jako pečeť pod dokumentem. O něco později se Herrnhutští obrátili také k lidem z okolí a těm z okraje společnosti, k lidem jiné víry a jiných národů s poselstvím skutku i slova o Ježíši Kristu, ukřižovaném, obnovujícím, o Spasiteli.

Kroky z každé bohoslužby vzájemného přijetí zpět domů byly začátkem mnoha „osvobozujících kroků“. Byly to kroky modlitby, kroky zkušenosti z odpuštění, kroky obklopujícího společenství bratří a sester. Byly to kroky z jistoty přijaté od Boha, ve velké otevřenosti k mnoha jiným lidem.

Není to tak, že bychom tyto kroky znali, ale učíme se jim. Velká šance je, že je dodnes nacvičujeme v živých společenstvích celého světa. Jeden při tom pomáhá druhému. Cvičištěm jsou víra v dnešním světě, spravedlnost tváří v tvář lokálnímu a globálnímu bezpráví, služba v životu nebezpečných situacích, láska a pokoj v napjatých a nenávistných poměrech.

*Henning Schlimm Ep.Fr., Bad Boll,
podle daheim u. draußen 2/2001
(překl. Jiří Just)*

BISKUPSKÁ KONSEKRACE v Nicaragui. V květnu tohoto roku se uskutečnily v Nicaragui konsekrace nově zvolených biskupů B. Webstera a O. Hodgsona. Konsekraci vykonali biskupové J. Wilson a R. Iobst z USA a světovou UF zastupoval její současný předseda A. Musomba.

SESTERSKÝ DEN v Nizkém. 7. dubna se konal v Nizkém Den sester z východoněmeckých sborů. Spolu s hosty z dalších sborů a také sestrou z Pennsylvánie (USA) se jich sešlo celkem 130. Hlavní téma setkání bylo „laické úřady sester v církvi“. V průběhu setkání byla uspořádána sbírka na obnovu starobratrského sboru v Turnově.

SETKÁNÍ SESTER světové Jednoty bratrské se bude konat od 14. do 20. června v Port Elisabeth v Jihoafrické republice. Je to druhé celosvětové setkání sester z Jednoty. Konference se bude zabývat otázkami jako např. „Hospodářská nespravedlnost“, „AIDS“, „pomoc starších sester v církvi mladším“. Cílem konference je povzbudit sestry ve službě a také vytvořit síť informací a pomoci.

náš seniorát

Synod ČCE

V kostele ČCE v Praze na Vinohradech se ve dnech 17.-20.5. konalo 3. zasedání 30. synodu Českobratrské církve evangelické. Podruhé jsme na něm měli své hlasovné delegáty. V obsáhlých písemných materiálech k jednání synodu byly obsaženy četné zprávy: zprávy synodní rady, patnácti poradních odborů, zpráva o činnosti Diakonie ČCE, která pracuje a slouží již ve 28 střediscích, hospodář-

ské zprávy a statistické údaje o ČCE....

Synod projednával i některé dílčí změny v Církevním zřízení. Do této oblasti by spadala i nová instituce církevního soudu. Diskuse o jeho potřebnosti nebo naopak nevhodnosti probíhaly i v našich sborech ve schůzích rad starších. Synodálové se v tomto bodu rozdělili na téměř stejné poloviny, jen nepatrným rozdílem zvítězil hlas církevní soudnictví nezřízovat. K přijetí tak závažné změny v Církevním zřízení,

jaké by bylo ustavení církevního soudu, by bylo třeba dvoutřetinově většiny všech synodálů - návrh byl tedy zamítnut.

Přijata naopak byla novela Řádu diakonické práce ČCE a Statut personálního fondu. Ten se přímo dotýká i sborů našeho seniorátu. Stanovuje povinnosti finančního odvodu do tohoto fondu pro sbory obsazené kazatelem, podmínky hospodaření s fondem i možnosti čerpání finanční pomoci ze sbírek Solidarity sborů při povinných odvodech do personálního fondu.

Synod stanovil pro letošní i příští rok povinnou částku odvodu pro sbory s kazatelem ve výši 50.000 Kč. Sbory našeho seniorátu mají pro letošní rok ještě úlevu - budou odvádět jen 75% této částky. Znamená to, že sbor s kazatelem na plný úvazek odvede letos 37.500 Kč, sbor s kazatelem na poloviční úvazek 18.750 Kč. Bude to znamenat velké nasazení a velkou obětavost našich členů i mezisborovou solidaritu. Příští rok se tyto částky vyrovnají s ostatními sbory ČCE: 50.000 a 25.000 Kč.

Pro rok 2002 byla určena výše celocírkevních repartic pro náš seniorát poměrem v celé církvi na 14.000 Kč. Ochránovský seniorát je nejmenší, podle počtu členů zaujímá vedle ostatních seniorátů 0,56 % z celku ČCE.

Další finanční povinnost představuje 8 celocírkevních sbírek ročně na různé účely.

Hlavní téma synodu byla katecheze v církvi. Jejím smyslem není předat jen informace o víře nebo o církvi, ale přivádění a vtáhnutí katechumena do děje novozákonního příběhu, aby jej přijal a ve svém životě se jím snažil orientovat. Katecheze musí zahrnovat i praxi víry, uvedení do modlitebního a svátostného života společenství víry. Je odpovědností celého společenství sboru. V diskusi zazněla v této souvislosti několikrát i

otázka svatě večeře Páně a dětí. A to nejen od synodálů, ale i od hostů (tentokrát jich bylo 10 z německé oblasti a zástupce Presbyterské církve Koree v Praze, který pozdravil přítomné pěknou češtinou). Mezi materiály synodu k tomuto tématu byl i souhrn z průzkumu katecheze v seniorátech.

Z množství asi 120 návrhů chci připomenout jen některé:

- synodní radě bylo uloženo, aby zahájila jednání s ostatními církvemi a pak se zástupci státní správy o prohlášení Velkého pátku za den pracovního volna.

- synodní rada má zveřejnit výzvu (soutěž) k vypracování materiálu, který by odpovídal tématu „Co věříme a vyznáváme“.

- sbírka kázání má vycházet i na internetových stránkách.

Sborům bude zasláno k diskusi a připomínkám prohlášení o vztahu křesťanů k Židům.

Na synodu byla představena nová vedoucí tajemnice ústřední církevní kanceláře sestra Regina Pešková a synod se rozloučil s vděčným poděkováním za práci a službu v této funkci sestře Evě Halamové, která by chtěla pracovat na sboru.

Tématem příštího zasedání synodu bude: „Co očekávají sbory od kazatelů a co kazatelé od sborů“.

J. Polma

V následujících číslech časopisu chceme otiskovat některé zajímavé a podnětné dokumenty, které byly projednávány na minulém synodu ČCE. Jako první uveřejňujeme část materiálů o Leunberském společenství - tzn. dohodě mezi některými církvemi o vzájemném uznání, spolupráci a zastupování. Následující návrh liturgického formuláře byl synodem doporučen k fakultativnímu užívání ve sborech ČCE.

Bohoslužebná připomínka křtu pro ekumenická shromáždění Úvodem

(zkrácené znění)

Společná připomínka křtu, tj. zaslíbení, která jsou křtem každému pokřtěnému přivlastněna, a závazku, který na sebe každý pokřtěný křtem bere, je vhodnou a významnou *součástí ekumenických bohoslužeb*. Bohoslužebné připomínání křtu je odrazem obnoveného chápání křtu jako výchozího a trvale určujícího momentu křesťanského života - jak to výrazně vyjádřil M. Luther, celý zápas o křesťanskou cestu v životě člověka (pokání) je možno postihnout jako opětovné navracení ke křtu. Tento každodenní rys křesťanského života zvýrazní a podepře jeho formální, bohoslužebné vyjádření. Biblický základ má toto pojetí ve starozákonním konceptu „připomínání“ (z-k-r): jedním z významů bohoslužby je oživovat paměť na skutky záchran, které Hospodin svému lidu prokazoval a které - pro Hospodinovo připamatování - platí i přítomným. Zřejmou příležitostí k připomínce křtu je především každá křestní bohoslužba: v ní se to, co je stvrzováno křtěnému, připomíná i všem přítomným, pokřtěným již dříve. Proto římskokatolická církev zařadila úkon „obnovy křestního vyznání“ do liturgie velikonoční vigílie, jež je tradičně patrně nejstarší křestní bohoslužbou; „obnova křestního vyznání“ se koná i v případě, že při této bohoslužbě není nikdo křtěn. Podobná je praxe např. také v církvi starokatolické. Závažnou příležitostí k zařazení připomínky křtu je však také bohoslužba ekumenická. Křest jakožto nejzřetelnější vyjádření jednoty křesťanstva napříč všemi rozděleními je základnou všeho ekumenického úsilí, jeho výslovné vzájemné uznání pak důležitým ziskem tohoto úsilí. Nikoli náhodou vedl ekumenický dokument z Limy (o

křtu, eucharistii a ordinaci) mj. také ke vzniku liturgie „památky křtu“. Jedním z doporučovaných termínů pro svolání ekumenických bohoslužeb jsou svato-dušní svátky, jejichž souvislost s tematikou křtu je více než zřetelná.

Společně s liturgickou podobou obřadu bude nepochybně třeba zvážít, pod jakým *názvem* by nejvhodněji vešel ve známost. Římsko- i staro- katolické formuláře mluví o „obnově křestního vyznání“ (resp. „slibu“). Tím je zdůrazněna „lidská“ stránka křtu, jednání ze strany křtěnce. Boží zaslíbení, jež je druhou stránkou křtu, ovšem není nutno (vlastně ani možno) obnovovat. Je však možno je připomínat. Také obnova vyznání a závazku je vlastně připomenutím, zopakováním toho, co už jednou bylo vyřčeno. Z tohoto důvodu - a také pro zřetelnější terminologické navázání na zmíněný biblický koncept - se nabízí označení „připomínka křestního zaslíbení a závazku“ (případně „zaslíbení a vyznání“) či jednodušeji: „připomínka křtu“. V české verzi Limské liturgie užitě „památka křtu“ zní poněkud archaicky, výraz „památka“ má v dnešní mluvě spíše zavádějící konotace.

Předkládaný návrh liturgického formuláře pro ekumenickou připomínku křtu je pojat jako součást bohoslužby slova, tedy obvyklé formy ekumenických bohoslužeb. Nemusí být součástí hlavní či určující, nicméně by se zařazení připomínky křtu mělo odrazit i v dalších částech bohoslužby (vyznání vin, čtení Pisma, přímlovná modlitba). Jako nej-*přiměřenější* se jeví *umístit* připomínku křtu do druhé části bohoslužby, v níž shromážděná církev odpovídá na slyšené Boží slovo (tj. po kázání). Předkládaný liturgický formulář tuto souvislost předpokládá. Ve křtu je Boží zaslíbení dosvědčováno a lidské vyznání vydáváno *individuálně*. Proto je přiměřené, aby i v připomínce křtu byly jednotlivé otázky i odpovědi na ně formulovány v singu-

láru. Zároveň je ovšem křest vtělením do Kristova těla - *společenství církve*. Také tento prvek by měl být právě v ekumenické připomínce křtu zdůrazněn, např. ve společné modlitbě a symbolických úkonech, které případně mohou připomínku křtu doprovázet.

Liturgie připomínky křtu má připomenout jak Boží, tak lidské jednání ve křtu. *Boží zaslíbení* stvrzované křtem by mělo být připomenuto ve zvěstování, případně ve stručné a zhuštěné formě v úvodním slovu připomínky. Zdůraznění si přitom zaslouží skutečnost, že ve křtu je církvi darována jednota. Připomínka „*lidské*“ strany křtu má ve stávajících liturgických formulářích různé vyjádření.

Litmská liturgie dělí křestní vyznání do tří kroků: odřeknutí se moci zlého, vyznání víry, závazek křestní smlouvy. Zde předkládaný návrh vychází z úvahy, že zásadně jde z lidské strany při křtu o dva kroky: (a) vyznání víry, (b) rozhodnutí v této víře žít - toto rozhodnutí je již samo důsledkem vyznané víry a lze je vyjádřit jednak obrazem „změny panství“, přechodu pod výlučnou vládu (a ochranu) Kristovu, jednak také pomocí charakteristiky oné nové cesty. Zřeknutí se služby hříchu, přihláška pod Kristovu vládu i formulace závazku nového života spolu navzájem nejlépe souvisí.

Zařazení liturgie připomínky křtu do ekumenických bohoslužeb by měla předcházet vědomá příprava na tuto skutečnost ve farnostech a sborech, jejichž členové se připomínky zúčastní.

Návrh liturgického formuláře

L = liturg, S = odpověď shromáždění. Při přípravě shromáždění je třeba pečlivě zvážit, kdo bude této částí bohoslužeb předsedat jako „liturg“. Může jím být jeden z duchovních zúčastněných církví, nebo je možné, aby se předsedající v jednotlivých částech střídali.

Úvodní oslovení

L: Milé sestry a milí bratři v Kristu! Ve křtu nám Bůh stvrdil svou odpouštějící milost. Přijal nás za své syny a dcery, učinil nás údě Kristova těla. Kristovo vzkříšení nám učinil novým narozením k živé naději. Svým Duchem svatým nás vybavil k novému životu. Ve křtu jsme spojení v jedno tělo, v jednu Kristovu církev, k poslušnosti a následování jednoho Pána. Tak křtem Pán daroval své církvi jednotu, k níž se - navzdory všemu, co nás pro náš hřích rozděluje - hlásíme, když se hlásíme ke svému křtu. Připomeňme si nyní společně a každý sám za sebe svůj křest, jeho zaslíbení i jeho závazek.

Vyznání víry

L: Vyznejme nejprve svoji víru podle apoštolského vyznání, které nás spojuje s křesťany přes hranice míst i věků:

Věříš v Boha?

S: *Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.*

L: Věříš v Ježíše Krista, Božího Syna?

S: *Věřím v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho, jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny, trpěl pod Pontským Pilátem, byl ukřižován, umřel a byl pohřben, sestoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího, odkud přijde soudit živé i mrtvé.*

L: Věříš v Ducha svatého?

S: *Věřím v Ducha svatého, svatou církev obecnou, společenství svatých, odpuštění hříchů, vzkříšení těla a život věčný.*

Amen.

Poznámka: tento způsob vyznání víry předpokládá, že bude shromáždění předem vysvětlen, případně že shromáždění bude mít k dispozici psaný pořad bohoslužby. V případě nutnosti lze tuto část koncipovat opačně: liturg přednese ve formě otázky příslušnou část vyznání a shromáždění se připojí prostým „věřím.“

Obnova křestního závazku

L: Jsme Kristovi povolání. Tomuto povolání máme dělat čest způsobem svého života. Svě rozhodnutí a odhodlání dát se virou v Krista věst si nyní připomeňme a vyznejme je.

Byli jsme v Kristu povoláni ke svobodě, abychom se už nemuseli dát ovládat svým sobectvím. Zříkáš se tedy znovu zla a chceš i nadále zápasit se svody hříchu a spoléhat se při tom na Kristovo vítězství?

S: *Chci, s pomocí Ducha svatého.*

L: Byli jsme povoláni na cestu Krista Ježíše. Chceš ho tedy i dále následovat ve smíření, trpělivosti a službě, odpouštět druhým tak jako Bůh v Kristu odpustil tobě, přemáhat zlé dobrým a spoléhat se při tom na Kristovu spravedlnost?

S: *Chci, s pomocí Ducha svatého.*

L: Byli jsme povoláni do společenství Kristova těla. Chceš vůči svým nejbližším bratrům a sestrám i vůči křesťanům jiných církví usilovat o zachování jednoty Ducha ve svazku pokoje, a spoléhat se při tom, že Kristova milost a sláva bude jednou zjevena všemu stvoření?

S: *Chci, s pomocí Ducha svatého.*

Symbolický úkon

Vzájemné uznání křtu, a tedy přihlášení se k jednotě církve je možno vyjádřit také symbolicky. Základním vyjádřením tohoto vzájemného uznání křesťanů může být pozdrav „Pokoj tobě, bratře / sestro“ doprovázený podáním ruky, případně políbením, k čemuž liturg na tomto místě vyzve.

Nebo je možno využít symboliku světla, která je se křtem tradičně spojena, např. takto: v úvodní části bohoslužby je na oltáři (stole Páně) rozsvícena svíce, účastníci bohoslužby dostanou při ustupu do shromáždění každý malou vlastní svíčku. Po obnově křestního závazku členové shromáždění postupně jeden druhému svíčky rozsvítí - začne např.

liturg: zapálí si svíčku od hlavní svíce a tou pak rozžehne svíčku někomu dalšímu ze shromáždění, ten dále svému sousedu atd. Vyjádří se tím vzájemná sounáležitost církve a motiv tradice vůry - předávání svědectví. Rozsvícení svíce sousedu je možno také doprovodit pozdravem „pokoj tobě, bratře / sestro“, shromáždění může při tom zpívat společnou píseň, nebo může být předčítán vhodný žalm.

Modlitba

L: Bože milostivý, přijmi, prosíme, toto naše vyznání, ujmi se svým svatým Duchem našeho odhodlání, ve své věrnosti přemáhěj naši nedostatečnost a zachovej nás ve víře spolu se všemi, kdo ti patří, až do onoho posledního času, kdy zjevíš své spasení. Tobě, Bože Otče, spolu se Synem, v jednotě Ducha svatého, buď sláva nyní i vždycky. Amen.

Bratr Václav Kačer

kazatel sboru v Koberovech, si 17. července t.r. s mnohou vděčností připomene se svými blízkými v rodině i v církvi, že mu Pán Bůh dal 70 let svého požehnání, své lásky, své blízkosti. Pán Bůh jej obdaril mimořádnou silou a on ji využíval a využívá k práci fyzické i duchovní. Má za sebou mnohá umělecká díla svých rukou ve sklářské profesi, zednické stavby a vedle toho stovky kázání za více než 30 let služby kazatele v Koberovech. Jsme mu vděční, že i v současné době dává ještě svá obdarování od Boha službě svému sboru. Děkujeme mu.

A proto mu také přejeme k jeho životnímu jubileu, aby i nadále okoušel Boží požehnání ve všem, co dělá, aby mu Pán Bůh přidával dostatek zdraví a sil, aby ho povzbuzovala láska Boží i bratři a sester, aby ho neslo Boží milosrdenství a upokojovala naděje z Boží blízkosti i Boží moci a spravedlnosti. Dary časné i věčné nechť nebeský Otec denně dopřává svému služebníku,

bratru Václavu Kačcrovi!

Jiří Polma

Pastorální konference Ochranovského seniorátu

V sobotu 2.6. 2001 se v krásném prostředí ujkovického sboru konala Pastorální konference. Potěšitelná byla velká účast nejen kazatelů, ale také emeritů, studentů teologie i řady sester a bratří z našich sborů.

V úvodní pobožnosti br. R. Borski z Tanvaldu předložil své zamyšlení nad oddílem Mt 18, 15-22, kde Pán Ježíš odpovídá mj. na otázku, kolikrát máme odpouštět... Bylo patrné, že bylo zmíněno téma, se kterým nejsme mnozí dosud zcela vyrovnáni, kde pocítujeme stále určitý dluh či nejistotu, ale není nám to lhostejné, a proto hledáme biblické odpovědi a také - jak ukázala i modlitební chvíle - prosíme dobrotivého Boha o moudrost, sílu a vnitřní pokoj.

V další části rozebíral perikopu z Mt 9, 35 - 10, 7 (která patřila podle starocírkevního rozpisu jako text kázání na příští neděli) bratr kazatel Karel E. Langerfeld. Několika výkladovými poznámkami přispěl k našemu lepšímu porozumění zmíněného oddílu. Poradil si dobře i se záluďnostmi českého jazyka.

O tom, co předcházelo misií Ochranovské Jednoty bratrské, jaké byly její počátky, o jazykových dílech misionářů mluvil br. Bohumil Kejř. V závěru svého příspěvku se také dotkl vztahu evangelia (misie) a kultury, což je téma v posledních letech živé i v Jednotě bratrské.

Své zamyšlení, vycházející z jednání synodu ČCE, nazval seniorátní kurátor br. Jiří Kouba prakticky: „Co nás čeká?“. Hned v úvodu lakonicky oznámil, že „líbánky skončily“ - čas, kdy jsme měli řadu úlev, především finančních, končí a naše soužití s ČCE dostává obvyklejší

podobu. Což mj. znamená, že od letošního roku již platíme i odvod za seniorát, příspěvek do personálního fondu vzrostl na 75 % předepsané částky (tzn. sbor obsazený farářem odvádí 37 500 Kč ročně) a v příštím roce to bude již 100%. Tato skutečnost by nás všechny měla vést jak k ještě větší obětavosti, tak i k promýšlení, jakým způsobem v budoucnosti zajišťovat obsluhování sborů, zda nebude potřeba (jak se dnes říká) určitá „restrukturalizace“.

Senior J. Polma pak předložil různé informace a oznámení.

Prožili jsme společně zdařilou sobotu a trochu se vzájemně povzbudili na cestě víry.

red.

Pozvánka na slavnostní otevření starobratrského Sboru v Turnově

S velikou radostí chceme všem oznámit, že slavnostní otevření starobratrského Sboru v Turnově se bude konat v sobotu a v neděli 20. a 21. října 2001.

V sobotu odpoledne bude slavnostní otevření za účasti zástupců církví, veřejnosti i nadací, které na projekt přispěly, dále přednáška o odkazu Českých bratří a večer se bude konat koncert. V neděli budou dopolední bohoslužby s vysluhovááním Večeře Páně a odpoledne slavnost s pozdravy hostů z ekumeny i veřejnosti. Podrobnější program bude zveřejněn později (tuto předběžnou pozvánku zasíláme ještě v měsíci červnu).

S velikou vděčností a jako podivuhodné Boží požehnání jsme přijali skutečnost, že se potřebné finanční prostředky na celkovou rekonstrukci „Sboru“ podařilo shromáždit již v tomto roce. Díky daru Nadace B. Jana Horáčka Českému ráji tak obnovený objekt může být otevřen již letos.

Těšíme se na setkání s členy a přáteli Jednoty.

RS Turnov

---

jeden rok s židovským kalendářem

Naposledy uvádíme díl ze seriálu, který nás prováděl náboženskými svátky a významnými dny židovského kalendáře po celý rok. Prošli jsme obsáhlou řadou zastavení, z nichž mnohé nám pomohly lépe chápat podstatu křesťanských svátků.

V této závěrečné kapitole zbývá k připomenutí už jen jediný den - nepatří ani mezi poutní ani vysoké svátky, je zařazen mezi postní dny. Je jím *Tiša be-áv*. Sluší se však uvést jako zvláštní přídavek ještě další, velice významný den, který je právě pro židovství tak důležitý: sobotu neboli šabat.

Tiša be-áv

Předchází mu postní doba, zvaná „tři týdny smutku“, kdy si Židé nestřihají vlasy, neholí se, neoblékají si nové šaty, nepořádají se slavnosti a svatby. Tři šabaty připadající na třítýdenní období smutku jsou známy jako „tři šabaty trápení“ a o každém z nich se čte zvláštní haftara, která obsahuje prorocká slova výtek a varování před hrozícím neštěstím. Během prvních devíti dnů měsíce *áv* Židé mimo popsanych projevů postu nejedí maso, ani - s výjimkou šabatu - nepijí víno a nechodí plavat. Právě v den devátého *ávu* se v historii židovského národa odehrála celá řada tragédií:

Podle tradice se v předvečer tohoto dne vrátili zpět do tábora Izraelitů zvědové, které Mojžíš vyslal do země Kena an. Tvrdili, že země je osídlena obry a že pro Izraelce bude nemožné zemi dobýt. Lid pak celou noc naříkal a také pro další pokolení se tato noc stala nocí nářku.

První chrám padl za obětí Babylóňanům za vlády Nabukadnezara 9. *ávu* roku 586 př. n. l. Druhý chrám vypálili Římané v týž den a měsíc roku 70 n. l. Šedesát pět let po zničení druhého Chrámu zničili 9. *ávu* Římané poslední Bar Kochbovu pevnost Betar, i s městem, ve kterém se nacházelo mnoho škol Tóry. Přesně o rok později, v roce 136 n. l., byla na místě Chrámu postavena pohanská svatyně. V roce 1290 na devátý *áv* byli vyhnáni Židé z Anglie. Téhož dne v roce 1492 byli Židé vyhnáni ze Španělska. Židé byli masakrováni v 1. světové válce (začala 9. *ávu*).

Pozdě odpoledne v den těsně před *tiša be-áv* jedí Židé chléb posypaný popelem a vajíčko natvrdo, které je symbolem smutku. Na 9. *áv* se drží přísný půst od západu slunce do večera příštího dne, Židé se neholí, nenosí koženou obuv, nevyměňují si pozdravy a zdržují se manželského styku.

V Izraeli jsou po celých 24 hodin půstu uzavřeny restaurace a zábavní podniky a rozhlas i televize vysílá programy o významu *tiša be-áv*. Mnoho lidí toho dne navštěvuje *Ha-kotel ha-ma aravi* (Západní zeď, poslední dochovaný a viditelný zůstatek Chrámu).

Devátého *ávu* večer se čte z knihy Pláč Jeremiášův nárek nad zničením prvního Chrámu. Ráno a večer se odříkávají *kinot*, žalozpěvy. V mnoha synagogách se čte zvláštní *kina* na památku šesti miliónů Židů, kteří byli zavražděni nacisty během šoa.

Šabat, následující po devátém *ávu*, je nazýván *šabat nachamu* (šabat potěšení). Čtení z prorockých knih (haftara) začíná slovy: „Nachamu, nachamu ami...“, to jest „Potěšte, potěšte můj lid...“ (Iz. 40, 1). Toto čtení utěšuje židovský lid a ujišťuje, že Bůh jej navrátí do Jeruzaléma.

Vyznání víry před smrtí

Vyznávám před Tebou, Hospodine, Bože můj a Bože můjch otců, že jak mé uzdravení, tak i má smrt jsou v tvých rukou. Buď vůle tvá, abys mě uzdravil úplným uzdravením, avšak jestliže je má smrt tebou již pevně určena, přijmu ji v lásce z tvých rukou. Ať je má smrt usmířením se všemi hříchy, přestoupením a poklesky, kterými jsem před tebou vinen. Poskytni mi hojnost štěstí, jež je vyhrazeno pro spravedlivého. Dej mi poznat stezku života: v tvé přítomnosti je plnost radosti, po tvé pravici je věčné blaho. Di Sante, Židovská modlitba, edice Oikúmené, Praha 1995, str. 137

Šabat

Slovo „šabat“ má v hebrejštině význam slovesa ve smyslu ustat, přestat, od něčeho upustit. Takto byl označen posvátný den, kdy se ustávalo od práce.

V židovské tradici má šabat dva významy: jednak odpočinutí Hospodinovo od stvořiteckého díla (Ex 20, 11 „Pamatuj na den odpočinku, že ti má být svatý. Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci. Ale sedmý den je den odpočinutí Hospodina, tvého Boha. Nebudeš dělat žádnou práci ani ty ani tvůj syn a tvá dcera ani tvůj otrok a tvá otrokyně ani tvé dobytče ani tvůj host, který žije v tvých branách. V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto požehnal Hospodin den odpočinku a oddělil jej jako svatý.“ srov. Gn 2, 2n), jednak vysvobození z egyptského otroctví (Dt 5, 12-15). Ve druhé knize Mojžišově máme zachovánu tradici o svěcení soboty při sbírání many (16, 22-30).

Pouze šabat jako jediný den v týdnu má své pojmenování; ostatní dny jsou počítány podle vztahu k němu: první den (po sobotě), druhý den atd.

Šabat začíná v pátek „za soumraku“, tj. v době mezi západem slunce a okamžikem, kdy se rozsvítí hvězdy. V této době před setměním je třeba přerušit druhy práce zakázané o šabatu a zapálit šabatové svíčky. V dnešní době je přesný čas začátku šabatu pro různá zeměpisná místa uveden například v židovských kalendářích.

V sobotu nesměli Izraelci podle svědectví Tóry konat žádné polní práce, sbírat dříví, rozdělovat oheň, připravovat pokrmy. Také nošení břemen a obchodování bylo zakázáno. Později bylo v talmudu vypočteno 39 prací, které nesměly být o šabatu vykonávány. Podle staré židovské tradice se jednalo o práce, které byly vykonávány v souvislosti se stavěním stanu setkávání na poušti.

V nynější době jsou vedle zřejmých omezení (placená práce jako o všedních dnech) zakázány jako formy tvořivého úsilí i rozsvícení svítle zápalkou nebo elektrickým vypínačem, řízení auta, vaření a pečení, manipulace s penězi, šití a zašívání, psaní, pouštění rádia nebo televize, hra na hudební nástroje atd.

Všechny šabatové příkazy a zákazy jdou stranou, je-li ohrožen lidský život nebo zdraví; pak se příkaz zvaný „*pikuach nefeš*“ (úcta k lidskému životu) vztahuje nejen na ty, jejichž zdraví nebo život je ohrožen, ale i na všechny, kdo je léčí a ošetřují. Pokud jde o *pikuach nefeš*, ruší se i příkazy, zákazy i postní předpisy pro svátky i postní dny. Základní myšlenkou při tom je, že Bůh dal člověku přikázání, aby podle nich žil, a ne aby při jejich dodržování zemřel. Talmudská tradice ujišťuje, že „šabat byl vytvořen pro člověka a ne člověk pro šabat“ (Joma 85b).

Smyslem zákazu sobotní práce je oproštění mysli od běžných starostí všedního dne a její obrácení k Bohu. Celé generace Židů milovaly a milují šabat a nazývají jej „příchutí budoucího světa“. Je to den modlitby, studia, klidu a odpočinku.

Hluboký význam šabatu pro Izrael ukazuje příběh z *Midraše Raba*

Příběh o šabatu z *Midraše Raba*

Rabi Šimeon ben Joachaj pravil: „Když bylo skončeno dílo stvoření, Sedmý den (Šabat) nařikal: „Pane světa, všechno, co jsi stvořil, se vyskytuje v páru a každému dni v týdnu jsi poskytl společníka; pouze já jsem zůstal sám“. A Bůh mu odpověděl: „Společenství Izraele bude tvým druhem.“

(Di Sante, Židovská modlitba, edice Oikúmené, Praha 1995, str. 149)

Slavení šabatu probíhá jednak v synagoze, jednak v domácnosti; v rámci různých obcí i podle zvyklostí v jednotlivých rodinách existuje velké množství variant šabatových bohoslužeb a židovské obce i komunity pro ně vydávají vlastní sidury (modlitební knížky).

Sváteční den šabat v domácnosti

Oslavu šabatu v domácnosti začíná matka rozsvícením svící, při němž odříkává: „Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, jenž nás posvětil svými příkazy a nařídil nám zažehnout tato světla šabatu.“

Poté pán domu pronáší nad slavnostně prostřeným stolem požehnání kiduš a první sobotní jídlo je pak zahájeno požehnáním ha-moci nad šabatovým chlebem. Tato požehnání tvoří tři berachot: první a třetí velebí Boha za plod révy a chléb země a prostřední ho velebí za dar šabatu a uvádí jeho různé významy:

„Požehnaný jsi, Všemohoucí, Bože náš, Králi světa, jenž tvoří plod révy.

Požehnaný jsi, Všemohoucí, Bože náš, Králi světa, jenž nás posvětil svými příkazy a nalezl v nás zalíbení a v lásce a přízni nám dal v dědictví svůj svatý šabat, připomínku stvoření, protože ten den byl také prvním dnem bohoslužebného shromáždění, a vzpomínku na východ z Egypta. Neboť jsi nás vyvolil a posvětil nás mezi všemi národy a v lásce a přízni nám dal v dědictví svůj svatý šabat. Požehnaný jsi, Hospodine, jenž posvěcuje šabat.

Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, jenž dává chléb ze země.“

Šabatový stůl je pokryt bílým ubrusem a jsou na něm umístěny dva sobotní svícny, které symbolizují dvě verze dekalogu (desatera) v Tóře; příkaz o zachování soboty začíná v knize Exodus slovem „pamatuj“ (20, 8) a v knize Deuteronomium výrazem „dbej“ (5, 12).

Při každém jídle se jí chala = šabatový chléb, též zvaný *barches*. Má připomínat biblickou mannu, kterou Izraelité sbírali na poušti. Šestého dne vždy nasbírali dvojnásobné množství, aby měli dostatek i na šabat. Tuto skutečnost připomínají dva bochníky chaly. Jsou přikryty rouškou, která je symbolem rosy, pokrývající mannu. Na stole je také slánka; sůl je připomínkou smlouvy (srov. Num. 18, 19) a také symbolizuje zkázu jeruzalémského chrámu.

Při všech šabatových jídlech se zpívají *zmirot*, („stolní písně“) k počtě šabatu.

Pak následuje požehnání otce dětem, zpěv *Šalom alejchem* („Mír s vámi, andělé strážci“) a hymnus na manželku a matku z knihy Přísloví 31, 10-31: „Ženu statečnou kdo nalezne?...“

Večeře je zakončena zpěvem žalmu 126, který zpívá o radosti Židů při návratu z babylónského exilu. Židé se stejnou radostí vstupují do šabatu, který je jejich duchovní „vlastí“, neboť zajišťuje jejich identitu. Po požehnání po jídle se často studuje týdenní oddíl Tóry (*sidra*) a otec zpravidla zkouší vědomosti dětí.

Mnozí Židé s radostí o šabatu odpoledne naplňují akrostich slova šabat: „šena be-šabat ta anug“ („je radost spát o šabatu“) (akrostich je literární forma, v níž

začáteční, výjimečně i koncová písmena slov, vět, nebo frází tvoří určité slovo. Akrostichy slouží často jako mnemotechnické pomůcky. Abecedních akrostichů se hojně užívalo k zapamatování modliteb). Jiní studují, navštěvují přátele nebo chodí na procházky.

Šabat končí *havdalou*, požehnáním, které pronáší otec. Havdala se skládá ze čtyř krátkých požehnání, které se pronáší nad pohárem vína, kořením a svíci, což jsou tři symboly krásy a proměňující moci šabatu. Zde uvádím znění těchto *berachot*:

„Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, jenž tvoří plod révy.

Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, jenž tvoří rozličná koření.

Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, jenž tvoří světlo ohně.

Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, jenž činí rozdíl mezi svatým a všedním, mezi světlem a tmou, mezi Izraelem a ostatními národy, mezi sedmým dnem a šesti dny pracovními. Požehnaný jsi, Hospodine, jenž rozlišuje mezi svatým a všedním.“

Synagogální liturgie o šabatu

Kabbalat šabat (doslova „přijetí šabatu“), je označení souboru žalmů, písní a básnických skladeb, které se odříkávají v pátek večer v synagoze na zahájení šabatu. Skládá se ze čtyř hlavních prvků:

- šest úvodních žalmů (95-99 a 29)
- píseň *Lecha dodi* („Pojď, můj milý“)
- závěrečné žalmy (92 a 93)
- čtení Písňe písní.

Po *kabbalat šabat* bezprostředně následuje běžná večerní bohoslužba, jež se od bohoslužby ostatních dní liší pouze několika krátkými výpustkami a zvláštními dodatky (například výslovný odkaz na *kiduš* odříkávaný v synagoze za ty, kteří tak nemohli učinit doma).

Také modlitba následujícího dne se přidržuje schématu modlitby s výjimkou několika odchylek. V sobotu je novým prvkem v ranní modlitbě prastarý hymnus, který je doložen již v Talmudu - „duše všeho živého“ (viz 3NBL 2), dále se pronáší žalmy a chvalozpěvy a *tefila* (hlavní modlitba), v sobotu složená ze sedmi požehnání. V mnoha obcích pronáší rabín buď o pátečním večeru, nebo v sobotu ráno (někdy při obou příležitostech) kázání.

O šabatu se čte Tóra ráno i odpoledne; tohoto dne je čtení delší a slavnostnější, jak co do vybraných úryvků, tak i ohledně doprovodných modliteb.

Tóra se čte z ručně psaného pergamenového svitku, zvaného *Sefer-Tora*. Tyto svitky se uchovávají ve zvláštní „posvátné schráně“ (*Aron ha-kodeš*), zvané též svatostánek, která je v každé synagoze. Když se schrána otevře, předčítač a shromáždění společně zazpívají několik veršů z Numeri 10, 35-36 a Izaiáše 23, 3. Když se svitek Tóry nese průvodem od schrány k pultíku, kde se nahlas předčítá, přítomní recitují krátký chvalozpěv. Po čtení úryvku z Tóry (*paraša*) následuje *haftara* (čtení příslušné pasáže z Proroků) a závěrečná modlitba.

Když se objeví na nebi první hvězdy, sobota končí. Obřad zakončení soboty se nazývá „odlišení“, protože vyznačuje rozdíl mezi končícím šabatem a následujícími všedními dny. Po modlitbě, složené z úryvků knih Izaiáš, Žalmy a Ester následuje požehnání nad pohárem vína, kořením a svíci a závěrečné požehnání Hospodina, který odlišil šabat od šesti pracovních dní. Do obřadu jsou zapojeny všechny

smysly člověka: hmat (uchopení kalicha), chuť (pití vína), čich (vonné koření), zrak (světlo svíce), sluch (texty Písma a berachot).

Na závěr obřadu je zvykem přát si: „šavua tov“ (dobrý týden).

Modlitba k zasvěcení šabatu (ze sobotního kiduše)

Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, který nás posvětil svými příkazy a našel v nás zalíbení, který nám v lásce a dobrotivosti dopřál svatého šabatu jako památky na dílo počátku; neboť on je prvním dnem ze shromáždění svatých, připomínka východu z Egypta, neboť nás jsi vyvolil a nás jsi posvětil ze všech národů a v lásce a dobrotivosti jsi nám dopřál svého svatého šabatu. Požehnaný jsi, Hospodine, který posvětil šabat.

František Kunetka, Budeš se radovat před Hospodinem, svým Bohem, vydavatelství Univerzity Palackého, Olomouc 1998, str. 99

*(podle písemné práce bratra Pavla Toepfera: Některé prvky židovské spirituality
Autorovi děkujeme za ochotné poskytnutí tohoto materiálu, který jsme s vděčností
po celý rok používali)*

čtenáři čtou a píší

Ad Křížovatky (NBL 1/2001).

Reakce na příspěvky

J. Halamy Jr., M. Vymětala

a D. Ondříčkové

Za všechny tři reakce jejich autorům děkuji. Nejprve bych rád podtrhl, že ač se v mém schématu některé církve ocitly na okraji spektra, nedomnívám se, že by představovaly extrém samy o sobě. Poskytují však prostor určitým tendencím, které se křesťanům tíhnoucím k opačnému pólu jeví jako extrémní. Článek jsem nazval „Křížovatky“, protože každý z bodů, které jsem uvedl, představuje křížovatku. Mohou totiž existovat různé kombinace důrazů a výsledkem pak je třeba sbor „tradiční“, pokud jde o liturgii, charismatický ve svém modlitebním životě a teologicky zařazen v pomyslném středu, tj. považující Písmo za autoritativní zjevení Boží vůle a zároveň nad ním kriticky a informovaně rozvažující.

Bratr J. Halama Jr. píše, že pro srovnání církví „velikost měřítkem není“. Mám však zato, že velikost v této souvislosti přece jen má nějakou vypovídací hodnotu. Malé církve totiž do svých statistik zahrnují spíše ty členy, kteří se

aktivně účastní sborového života a jejichž život, jak dalece jen mohou jejich kazatelé a starší posoudit, nese známky odložení „starého lidství“. V ČCE se (podle KJ 32/2000) účastní nedělních bohoslužeb 11% členů a biblických hodin pouhých 4,5 %. Spíše z tohoto než z jiného důvodu bych opravdu neměl označovat ČCE jako velkou církev.

ad 2) a 3) Nevím, čím jsem sestru D. Ondříčkovou inspiroval k obhajobě bohoslužebných forem, které upřednostňuje. Já jsem žádnou podobu liturgického života ani církevní správy neprosazoval. V této části byl můj článek toliko popisný.

ad 4) Výtky nevzdělanosti a zaostalosti adresované mně i ostatním, kdo nesdílí určité současné trendy, jsou příznačné. D. Ondříčková by mě umístila o několik století zpět a M. Vymětal cítí v souvislosti s mým článkem potřebu varovat před „misomusy“, tj. nepřátely vyššího vzdělání. Pokud jde o mě, vzděláním nepohrdám ani se o svou víru nestrachuji - to bych nemohl studovat na ETF UK. Co se týče evangelikálního proudu ve světovém měřítku, může se dnes již pochlubit řadou vynikajících odborníků. Např. nová edice podrobného komentáře ke všem biblickým

knihám (Word Biblical Commentary) v rozsahu 61 svazků je patrně na špici současného bádání a s užitkem ji používají vyučující i studenti ETF. Toto dílo je však dle svého úvodu programově evangelikální a všichni jeho autoři považují Písmo za „božské zjevení.“ I když čeští evangelikálové mají plný rozkvět na akademickém poli teprve před sebou, přece se najdou někteří vnímaví a přejní uznávání teologové, kteří jimi ani dnes nepohrdají (J. M. Lochman, Oč mi v životě šlo, str. 245).

ad 5a) Uvědomuji si, že čtenářům dlužím vysvětlení, co jsem mínil, když jsem se zastal určité jednoduchosti přístupu k Písmu. Šlo mi o „písmáctví“, o zájem a zdravou aktivitu ze strany laiků, zejména pak staršovstev. Písmo totiž nepovažuji za doménu profesionálů, ale za dědictví celého Božího lidu. Věřící mají zkoumat, co slyší od svého kazatele a ptát se nad Biblí „zdali je to tak, jak zvěstuje“ (Sk 17,11).

ad 5c) Odpor vůči modlitbám za muslimy vyjádřil nejvýrazněji farář P. Otter. Nejde mi však ani tolik o jednotlivý incident jako spíše o celé podhoubí, z něž takové výlevy vycházejí. Srovnání proudů uvnitř protestantismu může v této záležitosti posloužit i nabídka přednášek na bohosloveckých učilištích. Zatímco evangelikální školy mívají samostatnou katedru misiologie, na ETF se za posledních několik let, co ji navštěvují, neobjevila ani jediná přednáška, která by se zabývala tím, jak oslovit a získat pro Krista ty, kdo stojí vně církve.

ad 5d) D. Ondříčková se táže, co mě opravňuje mluvit o prohomosexuální lobby v ČCE. Odpovídám: skutečnost, že se nejedná o několik jednotlivců, kteří by snad v modlitebním rozjímání nad Písmem hledali správnou orientaci, ale právě naopak jde o organizovanou skupinu, která se ve způsobu života sobě vlastním povzbuzuje a velmi hlasitě se dovolává svých práv. Požadují, aby ostatní jejich anomálii uznali jako cosi běžného. Díky financím, kterými přispíváme na Diakonii ČCE a díky podpoře, již se jim dostává i z akademické obce (viz článek J. Halamy, Křesťanská revue 1/2001) mají zelenou. J. Halama se ptá, „je-li nutno pronásledovat všechno, co se odchyluje od ideálu.“ Odpovídám: Ne pronásledovat, ale

odkázat do správných mezí.

ad 5e) M. Vymětal se čtenáři snaží kázeň zošklivit použitím odpudivého výrazu „sekýrování“. O to nešlo ani staré Jednotě ani Řádu Unitas Fratrum, ani mně.

Pavel Hejzlar

Ad „... a odpusť nám naše viny...“ (3NBL 2)

Vzácné je takové slovo, které je řečeno v pravý čas na pravém místě. Ale i hluboké biblické slovo, které je řečeno mimo souvislosti, může být zavádějící. To se dle mého názoru daří milému bratru Martinovskému v č. 2 tohoto časopisu.

Dovolte mi uvést příklad. Dojde-li v partnerském vztahu k tomu, že muž propadne alkoholu, přichází domu pod jeho vlivem a bije ženu a děti, pak není na místě hovořit k těmto partnerům o smíření. Důležité je dostat muže na protialkoholické léčení a rodinu z dosahu jeho brutality. Samozřejmě, že pro další život ženy bude důležité, zda odpustí a nebude dále žít s hořkostí a nenávistí. Každý příklad je jen příklad, ale jsem přesvědčen, že tento v zásadě odpovídá událostem v Jednotě bratrské v posledních letech.

Libereckým směrem ovlivněná část Jednoty se nelegitimními kroky „chopila moci“ v církvi, různým způsobem se zbavila celé poloviny ordinovaných kazatelů, třem sborům ukradla úcty, živé a fungující sbory bez jejich vědomí zrušila, jejich majetek převedla na sebe a v současnosti jim hrozí prodej jejich modliteben - a to vše v častém rozporu s řády církve, kroky podvodnými a mstivými. To je jen krátký výčet jednání v církvi nevdaném. Protože na stránkách NBL již bylo popsáno např. zacházení s historickým kostelíkem v Potštejně, není třeba se rozepisovat dále.

Řešení této situace není ve smíření, ale ve změně ideologie, která tento nový směr formuje a která mu umožňuje všechny ty nekřesťanské a nemilosrdné kroky obhajovat.

Na straně vyhnaných je samozřejmě třeba, aby odpustili a nedávali prostor hořkosti nebo nenávisti.

O. Halama

Muž, který sázel stromy

Před lety žil v jihovýchodním cípu Francie muž jménem Elzéard Bouffier. Žil na svém statku v úrodné rovině s ženou a synem. Oba mu zemřeli. Uchýlil se pak do samoty ve zpustlém alpském podhůří s ovci a psem. Široko daleko bylo jen velmi málo ojedinělých stromů a kraj byl vyprahlý. Jen někde byly dávno opuštěné polozbožené domy u vyschlých studní.

Muž se rozhodl, že to napraví. Začal pod duby sbírat žaludy, které pak třídil, a nejlepších z nich vkládal na vhodných místech do země. Podobně sázel i bukvice. Jiná místa vyhradil břízám. Bylo mu šestapadesát let, když došlo k první světové válce. Pro svůj věk nebyl odveden a pokračoval stejně jako dříve v zalesňování kraje, o němž vůbec nevěděl, zdali někomu patří. Během několika let vysázel na tisíce stromů tam, kde byla dřív pustina. Les, který vlastní rukou vypěstoval, měl šíři až jedenáct kilometrů.

Kraj, v němž porost zadržoval vláhu, přestal být vyprahlý. Ve studnách se objevily prameny a ve vyschlých korytech potoků začala znenáhla protékat voda. U nich se ujala větrem zanesená semena, začaly tam růst vrby i jiné stromy a rostliny. Do okolí se nastěhovala polní, lesní i pernatá zvěř.

Teprve patnáct roků po válce se na vzdálené lesní správě s překvapením doslechli o velkém lese, o němž předpokládali, že je přírodní. Stát jej vzal pod ochranu a bylo zakázáno tam rozdělovat oheň. Tehdy chodil Elzéard Bouffier sázet buky již dvanáct kilometrů od místa, kde bydlel. Postavil si tam kamenný příbytek, aby nemusil za prací denně docházet. Bylo mu tenkrát sedmdesát pět roků. Do kraje se opět přistěhovali lidé. Vystavěli si nové nebo opravili staré pobožené domy.

Vrchní lesník se posléze dozvěděl o záhadě lesa. Poznal, že muž, jenž sázel stromy, rozumí i bez odborného vzdělání lesům víc než on. „Ta dobrá duše ví o tom víc než já“, dal se slyšet: „Vím toho víc než všichni ostatní. Objevil znamenitý prostředek, jak být šťastný.“

Spisovatel Jean Giono navštěvoval onoho pozoruhodného muže v rozpětí více než čtvrtstoletí. Napsal: „Když si uvědomíme, že všechno to bylo dílem rukou a ducha tohoto muže, jenž neměl žádné technické prostředky, je zřejmé, že by lidé mohli být stejně jako Bůh činní v jiných oblastech než v pustošení.“

V té souvislosti mne napadá, zdali Elzéard Bouffier toužil být při svém zvelebování pustiny činný „stejně jako Bůh“. Myslím si, že ano, vždyť řekl, tehdy pětapadesátiletý, ani ne dvacetiletému Jeanu Gionovi: „Kdyby mně Bůh dopřál žít ještě třicet let, vysázel bych spoustu dalších dubů.“ Bůh mu to opravdu dopřál.

Možná, že byste rádi věděli, jaké odměny, jakého ocenění se dostalo tomuto skutečnému, příkladnému ochránci přírody. Nic takového se nestalo. Zemřel v roce 1947 v domově pro staré lidi. Dožil se, počítám-li správně, osmdesáti devíti let. „Blahoslavení tiší, neboť oni dostanou za úděl zemi.“

Miroslav Matouš

539 Bože, spáso duše chudé

(Werde munter, mein Gemütte)

melodie: Johann Schop 1642

text: Johann Rist, přeložil M. Matouš

Bo - že, spá-so du - še chu-dé, jenž jsi svě-ta vě - čný
tvým chci bý - ti zde i všu-de, v tu-to noc i v ka-ždý

jas, čas, Přijď, ó Bo - že, se - stup niž, neb se při - po-zdí-vá

již, to-bě svě-řu-ji své ži-tí, rač mne v lá-sce o-chrá - ni-ti.

2. V této noci rač mi přát
něžný svůj a sladký klid,
všechno zlo kéž v něm se ztratí,
žehnej mi, až budu snít.
Tělo, duši, chraň ty sám,
ženu, děti, vše co mám.
Žehnej spícím pod mým krovem,
s nimi buď i ve dni novém.

3. Skloň se, Bože můj, k těm dveřím,
za nimiž tě vzývám dnes.
Veď mne v Ježíši, v nějž věřím,
v něm co dítě své mne střež.
V Duchu svatém při mně stůj,
vždyť jsi Utěšitel můj.
Vyslyš moje prosby, Pane,
amen, kéž se tak i stane.

610 Nemohli jsme Tě přivítat

(We Saw Thee Not When Thou Didst Come)

melodie: M. Vulpus

harmonizace převážně J. S. Bach

text: J. H. Gurney, přel. J. Halama Jr.

Ne - mo - hli jsme tě při - ví - tat na ten - to
 clo - vě - kem když ses rá - čil stát, do - mo - vem

hří - šný, pa - dlý svět, Ví - me však, u - pro -
 byl ti Na - za ret.

- střed svých vin, že je - dním z nás byl Bo - ži Syn.

2. Když pod tvým křížem zástup stál,
 kdo z nás byl svědkem oněch chvil,
 kdo slyšel, jak ses přimlouval,
 aby nám Otec odpustil?
 Věříme však, že láska tvá
 nám bránu ráje otvírá.

3. Ke hrobu, kam's byl položen,
 nevedlo náš krok svítání,
 v den, který vítal zprávu žen
 i s učedníky setkání.
 Tak jako jim, i nám však zní
 svědectví o tvém vzkříšení.

4. Jen hlouček věrných při tom byl,
když dokonal jsi cestu svou
a lidským zrakům oblak skryl
tvůj odchod v slávu nebeskou.
Vírou však nám je dáno též
vidět, že s Otcem panuješ.

5. Ač nezřen, vládneš jako Král,
tvá milost stále živí svět,
Duch svatý tvůj nám září dál
jasem svým v poušti našich let.
Naději jistou sílí v nás:
Vrátí se Pán, až přijde čas.

ranní

597 Když se vzdám ránní zori

(Kiedy ranne wstaja zorze)

melodie: polská, „Piesn Poranna“

*text: Fr. Karpiński (1741-1825),
přel. M. Matouš*

Když se vzdám - há ra - nní zo - ře, te - be chvá - lí zem i
mo - ře, ku tvé po - ctě ži - vot vstá - vá, bu - diž to - bě, Bo - že, slá - va.

2. Když se vzbouzím denně zrána,
volám tiše svého Pána:
Pane země, Pane nebe,
kéž tě mám vždy vedle sebe.

3. Člověk, jenž tvou lásku cítí,
touží čistě, svatě žítí,
za tvé dary tobě vděčí.
které o tvé moci svědčí.

4. Mnohý zůstal navždy spátí,
mně jsi dopřál znovu vstátí,
abych mohl žítí dále,
Bože, ku tvé cti a chvále.

potřeby a dary každodenního života, písně při stole

600 Bud' s námi, Pane, při stole

(Be Present At Our Table, Lord)

melodie: William Knapp

text: John Cennik, přel. dr. M. Plecháč

The musical score is written for piano in 3/4 time, featuring a treble and bass clef. The melody is simple and hymn-like, with lyrics in Czech. The score is divided into three systems, each with a treble and bass staff. The lyrics are: Bud' s ná-mi, Pa-ne, při sto - le, bud' všu - de, kde tví cti - te - lé; z tvých ru - kou, pl - ných ště-dro - sti, chcem po - krm při - jmout s vdě-čno - sti.

Bud' s ná-mi, Pa-ne, při sto - le, bud' všu - de,
kde tví cti - te - lé; z tvých ru - kou, pl - ných ště-dro -
- sti, chcem po - krm při - jmout s vdě-čno - sti.

2. Dík pokorný měj, tys náš Pán,
za každý z darů, jenž nám dán.
O milost tvou prosíme jen,
svůj chléb nám dávej každý den.